

SÖKAREN

NR 9

1973

LÖSNUMMERPRIS 3:50 inkl. moms

POJKGURUN

Det kommer åtskilliga missionärer från östern hit till vår del av världen, och de skapar tro och värvar proselyter precis som kristna förkunnare gjort i "hednaländer", när de spritt sin version av den enda Sanningen. En del av dessa religiösa lärare framträder anspråkslöst och verkar i relativ tillbakadra-

genhet, andra kommer bildligt talat med pukor och trumpeter, samlar stora lyssnarskaror och talar om att frälsa världen, såsom Maharishi Mahesh Yogi och nu senast Guru Maharaj Ji, den runde, 15-årige pojken från Indien med Divine Light Mission.

När man ser vilket stort intresse

som uppstår för profeter från österlandet, när de omges med litet publicitet och tar stora ord i sin mun, förstår man hur mycket längtan som finns efter Sanning, Upplysning och Mening bland moderna västerlänningar och att många människors religiösa behov inte kan tillfredsställas av vår traditionella religion. Gu-

ruerna från öst kommer med något djupare, synes det många, något som inte är vidskepelse utan gudomlig sanning.

Den 15-årige gurun har ännu inte besökt Sverige, men han har ändå vunnit ett 30-tal anhängare här; många av dessa var på festival i London i juli och hörde honom. Några av de svenska lärjungarna har skickat oss småskrifter, som presenterar gurun och hans budskap. Ett brev slutar trosvisst: "Det vore roligt om Divine Light Mission kunde presenteras i Sökaren, för efter det kunde ju tidningen byta namn. Den kunde kalla sig för Finnaren i stället."

Guru Maharaj Ji har mötts av intresse — som inte alltid är bara nyfikenhet — i många länder. Fast siffran 10 millioner lärjungar som en reklamskrift uppger är väl en överdrift? Många människor — inte minst ungdomar — upplever honom som den Fullkomlige Mästaren. Men man kan undra vilken andlig bakgrund som dessa hans anhängare har. Vad har de förut för erfarenhet av religion och filosofi? Har de någon djupare och bredare kunskap om det mänskliga fenomenet religion, som tar sig så många uttryck? Eller är de sådana som faller för förste bäste guru från Indien, vilken omges av en aura av Vishet och Sanning?

En representant för Divine Light Mission i Sverige, Per-Olof Bergkvist säger: "En del av oss har förut provat på hatha-yoga, några har följt Mahesh Yogi, Narayananda och andra guruer. Vi har provat olika former av meditation och upplevt en del, men ingen har kunnat ge oss en sådan upplevelse som Guru Maharaj Ji."

Vad är nu den unge gurunns lära? Av rörelsens skrifter att döma är det fråga om den urgamla vedantiska visheten, hinduismens kärna. Citat: "Åter och åter för Guru Maharaj Ji ut samma budskap. Det är att vårt sanna jag är rent medvetande och finns i det inre av varje levande varelse. På grund av att människan främst sysselsätter sig med världen omkring henne, förlorar hon sin sanna natur ur sikte. Det är vårt livs verkliga uppgift att återfinna vårt sanna jag, vars egenskaper är frid, förståelse och ljus." Och så kan man ju uttrycka väsentliga aspekter av vedantafilosofin. Men Per-Olof Bergkvist säger att "det är ingen hinduistisk eller vedantisk filosofi som Guru Maharaj Ji kommer med. Han förklarar själv

att 'min kropp är hinduistisk, men min själ är universell'."

På vår fråga vad gurun "lär", replikerar Bergkvist: "Han lär ingenting, utan han uppenbarar i stället."

"Det är fråga om en meditationsmetod med vars hjälp det s. k. tredje ögat öppnas", säger en annan av gurunns svenska anhängare. Och i en Divine Light Mission-skrift upplyses att gurun "kan praktiskt visa oss hur vi skall meditera på och smälta samman med Sanningen inom oss själva".

Den Sanna Kunskapen uppenbaras alltså av Guru Maharaj Ji — men något närmare besked om hur detta sker ges inte — samt av en del av hans lärjungar, vilka han gett förmågan till detta. Dessa utvalda lärjungar kallas mahatmor, och de skall även med sin kärlek, osjälviskhet och förståelse vara lysande exempel för vanliga människor att följa. De anses vara auktoriteter från Gud: Han talar genom dem.

I meditationen, som gurun och hans mahatmor lär ut, upptäcker lärjungen först det Gudomliga Ljuset, som finns inne i vårt huvud, alltid skinande men svårt att upptäcka för dem som normalt har sin

uppmärksamhet riktad på yttre ting; sedan förnimmer lärjungen en ytterst fin musik i sitt inre, därefter den ständiga gudsvibrationen som uppehåller allt liv, och slutligen lär han sig smaka "livets vatten", som ständigt framspringer i vår lekamen.

Den Sanna Kunskapen är enkel, förklarar 15-åringen. Till och med ett barn kan ta emot den. Ja, det går ofta lättare för barn än för äldre att fatta den Livets Sanning som alltid finns inom oss, eftersom de är mindre låsta av invanda föreställningar.

För den som förstått sanningen om sig själv, är det lätt att dö, säger gurun också. Den upplyste förstår att han lämnar sin individuella identitet och uppgår i det universella livsflödet. Det enda som aldrig kan dö är den universella livskraften, Gud, vilken finns i allt som lever, ty den existerar bortom tid och rum.

Dessa tankar är för den som litet studerat hinduism inget nytt. Det är den vedantiska läran att jaget är ett med kosmosanden, Gud. "Själen är en del av Gud", säger gurun på ett ställe. Men Per-Olof Bergkvist häv-

dar att "dessa tankar finns beskrivna i alla de heliga skrifterna".

Divine Light Mission är inte blyg av sig. Rörelsen går fram med stora anspråk. Guru Maharaj Ji är **den ende** som kan visa människorna den inre vägen till Kunskapen om dem själva, sägs det gång på gång. Kravet är blott att man visar ödmjukhet och uppriktig önskan att finna vägen till enhet med Gud. Pojkguruns moder säger: "Han är vänlighetens hav. Han är allsmäktig och mer strålände än den omätliga oceanen." Av andra anhängare beskrivs han som den heligaste i hela mänskligheten, Fullkomlig Mästare, Ljusets Uppenbarare, Fridsfursten, Universums Herre och Guds Levande Inkarnation. Själv uttalar han sig mer anspråkslöst och säger att han inte är Fullkomlig Mästare eller gud. "Jag är ingenting. Jag är bara en ödmjuk Guds tjänare. Men jag kan visa dig att Gud existerar. Jag är fridens källa i denna värld." Han påstår inte själv att han är **den ende** som kan visa Gud.

Vad innebär det nu att vara anhängare av pojkgurun, i fråga om tankar och handlingar? Ja, det medför inte någon särskild livsföring eller klädedräkt eller några religiösa riter, som skall följas. Men sedan man fått Kunskapen om sitt sanna jag, överger man automatiskt, sägs det, många av de ting man förut var sysselsatt med. Man använder inte droger och ägnar sig mindre åt "världsliga" nöjen. Kärleken till medvarelserna ökar, sedan man förstått att det är samma gudomliga kraft som gett oss alla livet. Man vill inte längre döda djur och blir därför vegetarian.

Sedan man fått uppleva kärleken, ljuset, harmoni och att man är ett med detta, med Gud — "sedan man realiserat Kunskapen, dvs. blivit ett med vibrationen" — behöver man inte tänka efter hur man skall handla, man behöver inga särskilda moralregler utan gör automatiskt rätt. Så sägs det.

*

Den unge gurun är säkert ett fascinerande fenomen, även om man inte blir helt imponerad av de skrifter som pläderar för honom. Hur är det möjligt att en 15-årig pojke — han är född i december 1957 — kan vinna intresse och tro hos stora mängder människor i många länder för vad som förefaller vara gamla vedantiska föreställningar, normalt svåra att fatta för européer? Är han för dem bara en fläkt av en högre vishet, som de förnimmar utan att

förstå, eller har han verkligen kunnat få människor att uppleva något väsentligt och riktigt? Man tvekar om svaret.

Divine Light Mission grundades av hans fader, som påstås ha varit den tidens Satguru, dvs. Fullkomlige Mästare. Vid faderns död 1966 fick yngste sonen, då åtta år gammal, genom en inre röst uppmaning att fortsätta det andliga upplysningsarbetet. Vid tretton år reste han ut som världsevangelist för att lära människorna "vägen till fullkomlighet" och "skapa frid i världen".

*

Susanne Bertilsson:

"Guru Maharaj Ji är den perfekta mästaren, som visar oss att det inom oss finns något som är över alla tankar, uppfattningar, principer och idéer, nämligen vårt sanna jag, som är någonting perfekt. Det sanna jaget är vår själ, som är ljus, musik, Ordet som är en vibration, livets nektar. Guru Maharaj Ji visar oss praktiskt hur vi kan komma i kontakt med vårt sanna jag, och detta kan han göra, eftersom han själv helt har förverkligat sitt sanna jag. Det sanna jaget kan man sedan vara i kontakt med hela dagarna, i allt vad man gör.

Gurun ger kunskapen om jaget genom sina mahatmor. (Mahatma: stor själ.) Och genom en mahatma har jag fått kunskapen. Det är fråga om en meditationsmetod med vars hjälp det s. k. tredje ögat öppnas. De visar en Ordet, den gudomliga harmonin, nektarn."

Per-Olof Bergkvist:

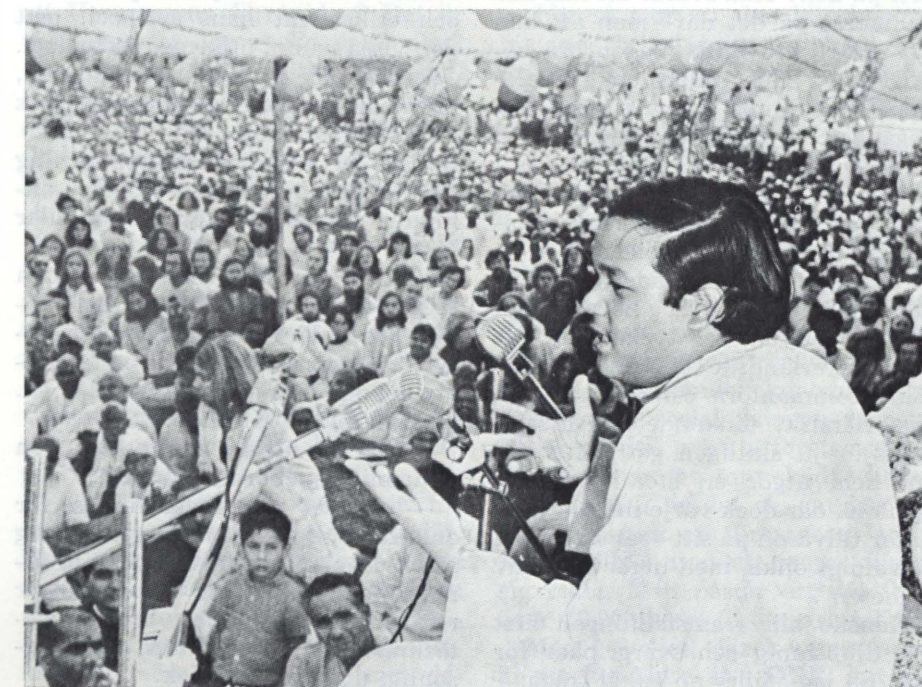
"I Sökaren har funnits artiklar

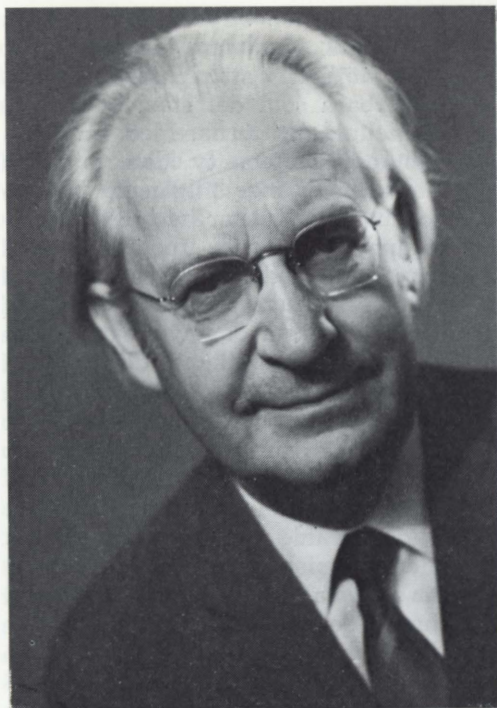
om livets mål, om realiserandet av detta mål. Men man har inte själv haft möjlighet att uppleva allt det underbara som det står talat om i de heliga skrifterna. Men nu finns den möjligheten, ty den perfekta mästaren är mer tillgänglig än någonsin förr. Nu har han till sitt förfogande ett enormt uppbåd av tekniska hjälpmedel. Han har möjlighet att ena dagen vara i Sydney, Australien, och nästa dag vid Nordpolen. Hade Buddha möjlighet till det? Hade Jesus chansen att åka tåg? Nej! Men Guru Maharaj Ji har det.

Gurun säger att han bara är en tjänare. Men han är inte vilken tjänare som helst. Han är nämligen Guds utvalde tjänare. Han är den enda människa som Gud har valt ut för att visa människor det kosmiska ljuset, det ljus som en del kallar Gud och andra Jesus eller kanske Jehova. På ett ögonblick kan man genom honom få en vision av tillvarons mål. Man ser den sanning som ger evig lycka, fullständig kunskap, absolut frihet, högsta makt och evigt liv.

Det finns många profetior om den perfekta mästaren. Buddha talade om att han skulle komma tillbaka. Lama Anagarika Govinda påstår att "det är möjligt att världsfrälsaren Maitreya redan är född". Och dessutom är det ju så att eftersom det har funnits många mästare förr, så varför skulle det inte finnas någon i vår tid?"

(Adress: Divine Light Mission, Nordhemsgatan 69, 413 09 Göteborg.)

OLLE WEDHOLM

humanistisk kommunist

INTERVJU

Skriftställaren Olle Wedholm är kommunist och esoteriker. Jag (SM) har lyssnat på honom för att få veta hans skäl för kommunismen och få en förklaring på hur man kan vara både kommunist och ockultist. Mina frågor är ibland något polemiska — men avsikten med samtalet har inte varit debatt utifrån skilda värderingar utan endast en belysning av en intressant persons uppfattning.

*

Jag börjar med att fråga Olle om hans livsåskådning — kan han karakterisera den på något sätt? Finns det någon bra och upplysande etikett på den? Han svarar att han har "funderat på det där" men att han har svårt att finna någon bra beskrivning. Han talar om "analogism", "de gamla alkemisternas tankegångar: så som i det osynliga, så i det synliga, så som i det lilla, så i det stora... lagarna i den andliga världen är inte direkt sammanfallande med dem i den materiella, men de är *analog*, dvs. likartade". Sen finner han att han "är nog närmast pytagoré". "Pytagoras tycker jag var den västerländske filosof som försökte sammanföra österländskt och västerländskt tänkande". "Alltsammans är ju slutligen gott, eftersom det hela utgör en stor harmonisk symfoni, där dock varje individ uppfattar tillvaron på sitt eget sätt". "Vi är väldigt olika, men utgör delar av helheten".

Kanske blir framställningen litet för djupsinnig och svårgripbar för mig. Så jag ställer en enkel fråga:

Har du en tro på Gud?

— Ja, om du därmed inte menar en personlig gud som är något slags snäll tomtegubbe uppe i himlen. Men varje karakteristik av Gud måste utgöra en begränsning av detta det oändliga och för oss småkryp ofattbara. Det är något som står över alla våra begrepp, alla våra föreställningar och uttrycksmöjligheter.

Vad tror du om kristendomens religionsstiftare, Jesus?

— Han stiftade ju aldrig någon religion. Han hade en livskunskap, precis som exempelvis Buddha. Men sedan har efterföljarna patenterat och etiketterat hans syn och gett den vissa namn, utformat en teologi. Jesus bildade ju inget nytt samfund, utan han verkade och hade sin plats i den tidens judiska tro.

Har du någon etisk uppfattning som du kan beskriva — och som anknyter till någon stor gestalt eller lära?

— Jag tror att tillvarons djupa lagbundenhet innerst är av etisk natur. Bland lärare har jag redan antytt Pytagoras. Det finns naturligtvis många fler, från vår tid t. ex. Hazrat Inayat Khan.

Du menar att det skulle finnas en gudomlig innebörd i det hela?

— Ja, det måste det finnas, för annars skulle tillvaron upphäva sig själv. Den måste ha en positiv, inreboende etisk kraft — och det är naturligtvis det man brukar beteckna som kärlek, alltså en operativ, universell kärlek.

Jag frågar Olle om det finns någon brygga mellan hans livsåskådning och hans kommunistiska samhällsåskådning. Han vill inte förneka att det måste finnas ett samband där, men han tycker ändå att han har en samhällsuppfattning om de sociala, ekonomiska och politiska förhållandena och en livsuppfattning om livets mål och mening och att dessa i viss mån kan synas stå i motsättning till varandra men djupare sett snarare kompletterar varandra i en etik och en metafysik.

— De är väl inte alldeles kongruenta. Möjligen kan man säga att samhällsåskådningen bara är en etapp på vägen emot framtiden — den är ju bunden av de tidsförhållanden som råder. Men livsåskådningen ligger bakom liksom ett slags rundhorisont eller himmelskupol mot vilken vår levnads dramatik utspelas.

Och du tycker att kommunismen är en väg till det goda, framtida samhället?

— Ja! Och vi skall komma ihåg att kommunismen i dag är utformad alltefter de olika ländernas olika förutsättningar i kultur och traditioner. Det är inte samma kommunism i Sovjet som i Kina, inte samma i DDR (Östtyskland) som i Tjeckoslovakien. En svensk kommunism skulle få ett speciellt svenskt utseende beroende på vårt lands kultur och historia.

Men karakteristiskt för alla former av kommunism är väl en principiellt religionsfientlig inställning?

Man betraktar religion som "opium för folket". Det ser man ju både i Sovjet och i Kina.

— Ja, det är sant. Man kan ju inte heller komma ifrån att kyrkan har gått de besuttnas ärenden och slagit vakt om det gamla privilegiesamhället. Det är mot den bakgrunden man måste se de kommunistiska lärofädernas antireligiösa inställning.

Men det är inte bara kyrkan såsom organisation som kommunismen vänder sig mot, utan även mot den enskildes eget religiösa intresse.

— Jag vet inte om jag kan hålla med om det. Jag har besökt två kommunistiska länder, DDR och Jugoslavien. I Jugoslavien har man fullständig trosfrihet. Där finns både grekiska och romerska katoliker och även muhammedaner som lever utan någon som helst förföljelse från statens sida. I DDR har de som vill gå den prästerliga vägen eller bli diakoner samma förmåner vid universiteten som medicinare, jurister o. a. Mina vänner i DDR har sagt mig att det egentligen bara finns ett enda samfund som är förbjudet, nämligen Jehovas vittnen, och det beror på att de inte vill åta sig samhällseliga uppgifter.

I Sovjet förekommer ju förföljelse mot religiöst troende.

— Ja, det är möjligt och i så fall mycket beklagligt, men det är mycket olika i olika länder. Jag har på senaste tiden läst boken "Psykisk Forskning bag Jerntæppet", som finns på danska (Strubes). Av den framgår att de t. ex. i Bulgarien står mycket öppna för det "ockulta", såsom teosofi, antroposofi, spiritualism — det finns alltså inget förbud mot att studera sådana åskådningar. Och i Tjeckoslovakien finns intresse för den gamla alkemin och astrologin. Det finns t. o. m. en statlig inrättning där man kan få astrologiska råd i olika frågor, t. ex. när man tänker skaffa sig barn. Det finns alltså olika former av kommunism, liksom det finns olika former av kapitalism.

Tror du att de svenska kommunistledarna är goda demokrater — t. ex. Hermansson?

— Ja, Hermansson tror jag absolut är en god och hederlig demokrat.

Vad anser du själv om sådana demokratiska kännetecken som tryckfrihet, yttrandefrihet, tankefrihet?

— Ja, det håller jag naturligtvis styvt på — liksom forskningsfrihet och samfundsfrihet. Däremot skulle jag på vissa punkter vilja inskränka handlingsfriheten! Jag satt ju tidigare med i Statens filmgransknings-

råd, där jag bl. a. reagerade starkt mot amerikanska våldsfilmerna. Jag skulle vilja ha strängare censur av film utifrån etisk synpunkt. Jag tycker också det är beklagligt att man upphävd de gamla lagarna mot pornografi och sedlighetssårande beteende. Det är farligt, tror jag, att rucka på vissa moraliska normer, som dock är till som skydd för helheten.

I kommunistländer finns väl ingen pornografi, men där är man ju överhuvud taget inte anhängare av en fri press och litteratur. Något fritt informationsflöde finns ju inte där.

— Nej, det gör det inte, även om det lättar så småningom. Informationerna är i allmänhet mycket begränsade, men det varierar i hög grad från land till land. Enligt de amerikanska författarna till "Psykisk Forskning bag Jerntæppet" så kände man i Sovjet, Bulgarien och Tjeckoslovakien betydligt bättre till forskningen i parapsykologi i väststaterna än vad vi känner till om samma forskning i öst.

Men är inte den styrda informationen ett svårt missförhållande?

— Jo, det tycker jag givetvis. Men, kära du, om jag anser att en kommunistisk samhällsform är att föredra framför en kapitalistisk, så innebär det inte att jag accepterar den utformning som kommunismen fått på alla håll. Jag kan t. ex. inte acceptera förföljelsen av författare och intellektuella i Sovjet — jag är mer sympatiskt stämd mot Kina och Kuba. Sådan åsiktsförföljelse som i Sovjet har lika litet med marxism att göra som inkvisition och tortyr har med kristendom att göra.

Vad för slags kommunism tror du att Hermansson företräder? Det är väl knappast den ryska versionen?

— Nej, definitivt inte. Vpk vill inte gå i något ledband från utlandet. Partiet vill att kommunismen skall utformas med hänsyn till varje lands egna kulturella, historiska och ekonomiska förhållanden.

Tror du att Vpk är principiellt för ett avskaffande av alla andra partier, dvs. utrotning av demokratin, om de finge majoritet i svenska riksdagen?

— Absolut nej!

Men i de länder som bär beteckningen kommunistiska, har man enpartisystem.

— I väst kritiserar man Sovjet för att det bara finns ett enda parti där. Men se på USA: där finns inget egentligt politiskt alternativ, bara två valorganisationer, som i allmänhet inte företräder mer skilda uppfattningar än att man kan vara de-

mokrat ena dagen och republikan den andra. Något politiskt alternativ till kapitalismen får inte komma till uttryck. Man är brutalt hård på den punkten. I DDR finns fem olika partier: det är samlingspartiet, dvs. gamla socialdemokrater och kommunister, men så finns också ett religiöst parti, ett bondeparti, ett nationellt betonat parti och ett för fria företagare.

Menar du att det finns fria, allmänna val i DDR?

— Jag tror nog man kan säga att dom är fria. Man har rätt att rösta på vilket av dessa olika partier som helst. Men det får ju inte finnas något parti som vill störta det etablerade samhället, lika litet där som i USA, Sovjet eller här hos oss.

Så partierna representerar olika intressen inom kommunismens ram?

— Ja! Inom det socialistiska tänkesättet får man ha olika åsikter och intressen — men man får inte vilja kullkasta den etablerade samhällsordningen — och i det avseendet är det ju samma som hos oss: här tilläts inte heller att samhällsformen störas. Varför har vi eljest Säpo och I.B.?

Du säger att det finns fria företagare i DDR. Men i Ryssland finns det inte!

— I Ryssland har jag aldrig varit, men DDR kan jag uttala mig om, eftersom jag besökt landet och har goda vänner där, t. ex. en glasmästare som har eget företag i Rostock. Det är mycket vanligt att det finns fria hantverkare, t. ex. små reparationsverkstäder, urmakare, skomakare, affärsinnehavare av olika slag osv. Det är först när en affärsrörelse blir så stor att den blir kapitalbildande och därmed en ekonomisk maktfaktor, som samhället går in och blir delägare eller hälftenbrukare av verksamheten.

Vad menar du själv om fri företagsamhet?

— Jag tycker den skall finnas, bara det inte bildas privat ekonomisk makt, där egoistiska intressen arbetar mot det hela. För närvarande är ju de multinationella företagen väldiga kraftcentra, som arbetar utifrån uteslutande ekonomiska intressen utan sociala hänsyn. Men jag håller på den privata företagsamheten så länge den inte skadar helheten. I DDR är det så, om jag inte minns fel, att en företagare får ha 10 anställda utan att staten lägger sig i det. Man påstår att det finns över 10.000 egna företagare i DDR.

Men i Sovjet, där kommunismen är mycket äldre än i DDR, har den

privata företagsamheten avskaffats. Vem vet hur länge de fria företagarna tolereras i DDR?

— Varför skulle de avskaffas? Ekonomi och frihet ökas ju stegvis.

Hur är det med pressen i DDR då? Har den någon frihet?

— I det avseendet är det väl sämst från vår synpunkt. Vi kan ju skälla på statsministern utan att det händer något. Sådant godtas inte i DDR. Men det är klart att det förekommer en viss diskussion om hur det socialistiska samhället skall förverkligas.

Men det finns ingen demokratisk frihet att säga exakt vad man tycker om systemet och hur det fungerar eller fritt informera om allting.

— Nej, men däremot tror jag att demokratin på arbetsplatserna är större i DDR än hos oss.

Strejkrätt har de inte.

— Nej, men hur skall en arbetare kunna strejka mot sig själv? Företagen är ju allas egendom och arbetarna känner sig som delägare. Redan i skolan uppfostras de till en samhällsetik att det här är vårt, det skall vi vara rädda om.

Men hur skall de kunna förhandla om lönerna, om de inte har någon makt att sätta bakom sina anspråk?

— Arbetarnas representanter sitter i företagsledningen. Lönerna står ju alltid i ett relationsförhållande till övriga företag och institutioner. Och "hos oss handlar inte allt om pengar", som en DDR-medborgare svarade mig.

De har ju dock haft olagliga strejker i flera kommunistländer, det vet man, trots att det har tystats ned.

— Ja, det har ju förekommit, särskilt tidigare, när levnadsstandarden var lägre än nu. I dag är väl levnadsstandarden i DDR jämförbar med många länder i väst. Och i DDR ser man aldrig några riktigt fattiga, inga tiggare som t. ex. i Italien och Frankrike: utslagna människor som ber om allmosor.

Hur vill du som kommunist omforma Sverige? Accepterar du det samhälle som skapats under socialdemokratisk politisk ledning?

— Ja, ärligt talat tycker jag man har klandrat socialdemokraterna för mycket. De har gjort en hel del mycket värdefulla saker, och man får alltid räkna med ofullkomliga människor, konservativa tänkesätt osv. Men ett område som man allvarligt försummat är den etiska fostran av de unga. TV:n injicerar våldsgift.

För min del är jag väldigt rädd för alla former av diktatur.

— Jag har nog samma inställning

AFORISMER AV OLLE WEDHOLM

Envar får betala priset för att vara den han är.

Att vara människa är att skapa utan att skada, att använda verktyg i stället för vapen.

Människornas sociala uppgifter: att försöka rättvist fördela livets gåvor.

Kärlek kräver stränghet — för att ej motverka sitt syfte.

Man måste ibland bryta ned något för att kunna skapa något, man måste fälla träen för att kunna bygga hus.

Jag tror på människans främlingsskap på jorden och hennes eviga längtan till högre världar.

som Göran Palm. Han säger att man får skilja mellan goda och onda diktaturer — lika väl som mellan bra och dåliga demokratier.

Jag är rädd för likriktning och maktövertagande.

— Det är jag också. Men marxismen har ju inte diktatur som princip, annat än i ett övergångsskede. När man räknar med att ett samhälle är färdigbyggt, skall det också rymma frihet. Under uppbyggnadstiden fordras dock en viss stränghet för att inte sabotera byggandet av det socialistiska samhället. Efter ett par generationer, när de nya idéerna har slagit rot genom skolans etiska fostran för samarbete och gemenskap, ökar också friheten, ty frihetens förutsättning är att inte exploateras. En exploaterad människa kan inte känna frihet.

Men det finns ännu inget exempel på ett "färdigbyggt" kommunistiskt samhälle som rymmer frihet enligt demokratiska begrepp. Tjeckerna försökte förverkliga en mildare form av socialism men hindrades med våld att göra detta.

— Ja, du anar inte hur fruktansvärt jag tyckte det var. Och Vpk har också tagit avstånd från angreppet på Tjeckoslovakien. Tyvärr är man i öststaterna ofta dåliga psykologer.

Jag menar att en mänsklig kultur, värd namnet, vilar på dessa fri- och rättigheter: yttrandefrihet, tryckfrihet, tankefrihet, fri opinionsbildning, frihet att starta egna företag (t. ex. tidskrifter).

— Jag håller med om allt det där, så länge som det inte är till skada för helheten. Det måste finnas vissa gränser för fri företagsamhet, så att den inte i hänsynslös egoism exploa-

terar och bedriver rovdrift med människor och natur.

Men för att nu avsluta ett samtal som eljest kan bli hur långt som helst, så skulle jag vilja säga följande:

Enkelt och klart uttryckt kan väl sägas att kapitalismen är egoismen satt i ett politiskt system, medan marxismen däremot är altruismen satt i ett politiskt system. Principiellt sett är kapitalism lika med imperialism, egoism, konkurrens och profit. Marxism är principiellt lika med internationalism, altruism (hjälp till behövande) samarbete, insats och offer för helheten. Det senare är naturligtvis inte populärt bland egoistiska människor. Det är dock snubblande nära efterlevnad och tillämpad kristendom och buddhism.

Marx säger ungefär, vill jag minnas (om det inte rentav står på hans grav?) — jag citerar ur minnet: "Filosoferna har hittills sökt förklara världen, men nu gäller det att förändra den."

De socialistiska staterna är endast mänskligt ofullkomliga försök att, omgivna av fiender, försöka skapa de ekonomiska och kulturella förutsättningarna för ett lyckligare samhälle som är fritt från hänsynslös exploatering av människor och natur. Arbetets frukter skall gå till folket och inte till enskilda individer eller grupper som profiterar på folket. Det är en enkel och konsekvent kärlekslära till helhetens bästa. Och kan man inte acceptera denna livets form för mänsklig självbevarelse-drift, då får man i sanning skylla sig själv. Livet strävar alltid efter balans.

Nils-Olof Jacobson:

BANDRÖSTERNA — ÄN EN GÅNG

Bender

Foto: C. Thorlin

Min artikel om boken "De döda talar på band" i Sökaren nr 3 har tydligen väckt oro på sina håll och gett upphov till personliga angrepp i andra publikationer. Det kan med den bakgrunden kanske vara av intresse för Sökarens läsare att ta del av andra parapsykologers syn på röstfenomenet.

Professor Hans Bender, välkänd parapsykolog vid universitetet i Freiburg, dras från spiritualistiskt håll ibland fram som stöd för "andehypotesen" när det gäller förklaringen av rösterna. Det sägs att han numera är helt övertygad om att rösterna verkligen kommer från de avlidna, från "andarna". Denna uppgift har förvånat mig med tanke på vad jag har hört Bender säga i frågan och vad han själv har skrivit i brev. Så kategoriskt brukar inte en parapsykolog uttrycka sig.

Den tyska tidskriften "Perspektiven der Zukunft" är organ för "Gesellschaft der Freunde Teilhard de Chardins". Den store vetenskapsmannen och visionären Teilhard de Chardin var också väl informerad om parapsykologin. Strax före sin död 1955 skrev han: "Akta dig för allt som liknar ockultism... och registrerbara kommunikationer med 'andra sidan'." Det låter nästan som en förutsägelse om röstfenomenet, som anses vara just registrering av sådan kommunikation.

I augustinumret 1973 berättar tidskriften om en konferens kring "Gränserfarenheter i den mänskliga kunskapen", som hölls i Freiburg 12—13 maj. Bland deltagarna märktes prof. Bender och dr. Konstantin Raudive, som tillsammans med Friedrich Jürgenson är den internationellt mest kände inspelaren av "röster från rymden". Han talade för sin tes om en andra värld, en "anti-värld" som rösternas ursprung, men fysikern Alex Schneider ville klarlägga begreppen: Fysiken känner till att det finns "antimateria", men den är av materiell karaktär och hör alltså till den här världen, inte till

någon "andra värld". Ur Benders inlägg ska några väsentliga avsnitt återges:

Prof. Bender: "... Psyket kan under bestämda betingelser tillfälligt överskrida rum och tid, transcendera. När man vill reda ut begreppet 'andra sidan' (Jenseits), så kan man säga att denna utvidgade natur i förhållande till den tredimensionella världen är 'på andra sidan'. Men den är inte övernaturlig, den hör till naturen. Har nu parapsykologin några bevis för en antivärld i Raudives mening, för religionernas 'andra värld' med själarna utan kropp? Finns det bevis för ett personligt överlevande, för en personlig tillvaro efter döden? Dessa bevis finns inte. Nu måste man naturligtvis diskutera vad ett bevis är, vetenskapligt sett. Ett bevis är att kunna utsluta alla andra förklaringsmöjligheter. Det måste visas att det fenomen som vi iakttagit endast kan föras tillbaka på verkan av en själ utan kropp. Ett sådant bevis kan inte läggas fram. När jag nämner detta måste jag förutskicka att jag personligen — det är kanske en bekännelse — håller överlevnad för mycket sannolik. Men som vetenskapsman är min uppgift just att inte låta mig föras i ledband av en tro som dessutom är en önskan.

Detta leder mig till röstfenomenet som det modernaste sättet att demonstrera en förbindelse med de avlidna. Den skiljer sig inte i princip från tidigare former. Problemet är uråldrigt, det har diskuterats i hundratals år. Det nya är att nu ett tekniskt instrument, tonbandet, tar upp de dödas yttranden. Ni känner till min tolkning av röstfenomenet, som är mycket betydelsefullt men för mig inte ger något bevis för yttranden av avlidna. Vi behöver bara diskutera det omedvetna. Min tes är att röstfenomenet orsakas av omedvetna processer hos experimentatorerna, att dessa, utan att de vet om det, är psykokinesi-medier och att de dödas yttranden uppstår ur me-

diernas kännedom om de döda."

Bender diskuterar sedan bandrösternas språk: "... Är det för övrigt inte påfallande att de dödas röster vanligen eller nästan alltid kommer på de språk som experimentatorn behärskar? Därvid inträffar det sällsamma vid Raudives försök, att avlidna, som med säkerhet inte kunde tala lettiska under sin livstid, har lettiska inslag i sina uttalanden. Det är för oss inget problem — det kommer ju från experimentatorn." Bender fortsätter med att diskutera förhållandet att också experimentatorer som inte talar lettiska och ryska kan få "små fragment" av dessa språk vid sina inspelningar. Han nämner de välkända kors-korrespondenserna från seklets början som exempel på vad det omedvetna kan åstadkomma i ett starkt "interpsykiskt fält", och fortsätter: "Precis så tolkar jag det faktum att lettiska inslag kan förekomma hos andra medier, kanske över hela världen. Herr Raudive, Ni frambringar ett starkt interpsykiskt fält!"

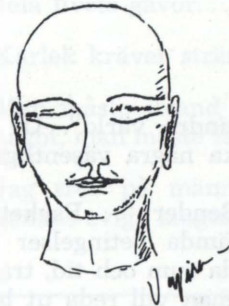
Det omedvetna har en oerhörd skapande förmåga. Mediet från Genève Helen Smith (en pseudonym) har i trans skrivit romancykler, däribland en Marsroman. Hon talade i trans ett fullständigt oförståeligt språk, och det krävdes ett oerhört arbete att tyda detta marspråk. Det var en raffinerad avledning av franskan; syntaxen liknade den franska. Man talade om detta för mediet. Hon blev upprörd. Tre månader senare fick hon åter kommunikationer. Nu var det ett nytt språk, ett ultra-marsspråk. Ja, ett genomarbetat språk, en produkt av det omedvetna, utan att mediet hade den minsta aning om det. Därför måste vi ta med i våra överväganden, att omedvetna skikt känner sig in i de avlidna och formulerar sig så som de avlidna skulle ha formulerat sig. Så jag kan bara hänvisa till det mycket tänkvärda citat som

Forts på sid 23

TVÅ BUDDHISTISKA BETRAKTELSE

OCH EN DIKT

Av Anagarika Vajira (Annakarin Svedberg)

BUDDHISMEN OCH MEDKÄNSLAN

Buddhismen skiljer inte hjärtat från förnuftet — eftersom vi vet, att det ena inte kan leva utan det andra. Hjärnan och hjärtat är inte samma organ, men de lever inom samma kropp, hos samma människa.

Vi söker balans, harmoni och samklang. Ett kyligt förnuft, som fungerar utan medkänsla, ser jag som en fara och, i värsta fall, ett destruktivt vapen i händerna på en emotionellt outvecklad människa. Förnuft är bra. Det måste människan ha. Men genomströmmas det inte av hjärtats slag blir det utan glädje — och glädje är viktig för människans balans.

Buddhismens avsikt är att söka lära människan att fungera hel och inte splittrad. Att leva här och nu tillsammans med andra människor, djur och växter. Att skapa meningsfull kultur för jordens innevånare och att ge till människan hennes frihet att växa, att nå harmoni, visdom och medvetenhet.

Buddhismens avsikt är också att lära människan möta döden med lugn och i enlighet med den naturens självklara ordning, som vi alla lever i. Buddhismen vill lära människan att inte revoltera mot naturen, men leva med den, medveten om dess lagar. Buddhismen vill lära människan att förstå sin egen plats i de väldiga hav av tid och rum som vi kallar kosmos, universum eller evighet.

Hela Gotamas lära rör sig, som hjulet kring sin axel, kring detta begrepp: medkänsla. Utan denna medkänsla vore vare sig Buddha

eller hans lära eller lärjungar möjliga på jorden. Gotama var mycket intresserad av den generösa och hjälpsamma kärleken mellan människor — ty utan den vore ingen befrielse från lidandet möjlig. Och detta handlar hans lära om, säger han: Lidandet och befrielsen från lidandet.

Men medkänsla och förnuft kan jag inte se som varandras motsatser. De genomströmmas och hjälper varandra hos de samhällen och hos de individer, som rätt förstått deras funktioner.

På grund av de mänskliga svagheter, som nog ingen av oss kan svära sig helt fri ifrån, löper vi en ständig risk att utarma vårt känsloliv så att vårt prat om kärlek och generositet — då vi alls talar om det — blir just prat, tomma ord och andefattiga floskler, som vi tar till, kanske, för att dölja vår brist på just medkänsla och generositeten. Därför är självkännedom viktig för buddhisten. — Frågan blir väl egentligen aldrig — vare sig för en buddhist eller för någon annan allvarligt religiös människa, om det är bra eller dåligt att älska sin nästa. Helt självklart måste det anses vara bra. Frågan måste istället bli: Förmår jag älska min nästa?

Det finns nog alltför många människor som använder sig av kärleken och dess uttryck som en mask över kärleksbrist och över illvilja och hat. Det finns nog alltför många människor, som inte förmår mer än härma kärleken och dess uttryck,

men inte kan uppleva den ur hjärtat. Kanske är just denna tendens till hämning av kärlek, av ohederliga uttryck för att dölja kärleksbristen — denna tendens, som också kallas hyckleri — ett av de största hoten här på jorden. Kanske är just denna tendens den faktor, som gör fred så svåruppnåelig och harmoni så avlägsen.

Jag antar, att vi mognar genom våra misstag. Genom att upptäcka dem och ärligt stå för dem. Och genom att lämna dem, utan att hänga fast vid dem i skuld och grämselse. I denna hennes mognadsprocess har Buddha lärt människan att leva lugnt. Han har lärt oss att leva, antingen vi vill leva i klostrets gemenskap eller i familjens gemenskap — eller om vi skulle föredra eremitens ensamma tillvaro. Jag anser, att Buddha har upptäckt människans totalitet. Hans undervisning är människans överlämnande till sig själv — till medvetenhetens och självständighetens visdom. Men inte utanför gemenskapen och inte utanför kärleken, eftersom ingenting kan mogna utanför gemenskap och utan kärlek. — Också den ensamlevande eremitens tankeliv bör vara fyllt av kärlek till det liv, som trots allt omger också honom, om han vill uppnå den frid, som han eftersträvar med sitt valda ensam-liv.

Buddhas lära innebär ett gradvis uppodlande av våra möjligheter till total osjälviskhet. Utan ett sådant uppodlande når vi inte fullkomligheten, som vi buddhister kallar Nibbana, och om vars natur vi inte vet tillräckligt mycket, förrän vi själva erfär det.

EN BUDDHISTS TANKAR

KRING FRIHETEN OCH GUDSBEGREPPET

Subjektiv betraktelse

Tyst nedsänker jag mitt hjärta i buddha-skapets tomrum inför tanken på Buddha, den Upplysta Människa, som nu är bortom liv och död, och som inte äger kropp och inte äger sönderfall och inte äger någon mänsklig vanlig tanke.

Den dag, då vi förstår Buddhas Lära, kommer våldet att upphöra — eftersom det den dagen har upphört att existera i våra hjärtan.

I en omedveten önskan att bli av med kroppen — att des-inkarnera — kämpar människorna förgäves med sina sorger och hänger ännu fast vid lidandet och begären. Det gäller att verkligen kunna skilja agnarna från vetet, så att vi inte faller ned i den grop, som skapar lidande. Gropen, som skapar lidandet, står alltid öppen och är lätt att finna för var och en med normal syn. Gropen, som skapar lidandet, kallas egoism eller egoistiska begär.

Den svarta magin kan skenbarligen arbeta med den vita magins verktyg. Detta gör den så förrädisk. Detta gör den verkligen svart.

Frågan om Guds existens är för mig verkligen likgiltig vid sidan av frågan om lidandet. Men jag vet samtidigt, att miljontals människor hänger sig åt frågan om Guds existens, och att dessa människor finner den oerhört väsentlig. Man hänger sig åt tro eller tvivel, och man hänger sig åt dialektiska tillvägagångssätt beträffande bevis eller motbevis för eller mot Guds existens. För mig är frågan alltså likgiltig. Det, som jag anser vara väsentligt, är att finna metoden att övervinna lidandet. Allt lidande. Detta antingen det existerar eller det inte existerar en Gud. Finns det en Gud, så är väl hans existens mest en fråga för honom och inte så mycket för oss.

Frälsning är frihet. — Frihet från vad? — Frälsning är frihet i Nibbana, som är detsamma som frihet från lidande och begär, som är detsamma som egoismens totala utplånande. Mig tycks det som om tanken på en Gud kunde göra människan ofri — alltså o-frälst. Därför, menar jag, skulle guds-tanken inte kunna skänka människan sann frihet eller frälsning. Snarare binder

den och blir till slut det största hindret mot den frälsning, som är frihet i Nibbana.

Den människa, som rätt förstått vad frihet är, hänger sig varken åt tvivel eller tro. Hon lever och söker balans. Hon erfär såväl balansens som obalansens villkor och upplever här ett val: vad vill hon? — Vill hon balans eller obalans? Harmoni eller disharmoni? Lycka eller olycka? — Frihet eller tvång?

Svaret ger sig självt. — Den som erfär och förstått lyckans villkor väljer lyckans villkor.

Som jag ser det, kan inte någon av människans föreställningar skiljas bort från frågan om lidandet, lidandets uppkomst och — framför allt — lidandets upphörande. Därför kan givetvis inte heller Guds-tanken skiljas bort från insikten om lidandets förekomst. Människors sätt att gripa sig an, presentera och uppleva sin guds-tro visar ju också oftast,

att frågan om Gud och frågan om lidandet går hand i hand i hennes tanke-värld.

Gud skall frälsa oss från ondska och lidande, sägs det. Och det sägs också, att vi i Guds namn bör handla väl mot varandra och att vi bör betänka, att vi alla är en del av Gud eller skapade av honom.

Men enligt min uppfattning, som är den buddhistiska, är det inte Gud, som skall kunna frälsa oss, utan vår egen opersonliga godhet. Den, som ännu hoppas på den personliga gudens nåd är en andlig tiggare, bunden vid tillvarons och lidandets hjul, förblindad av sin okunnighet och av sina begär. Frälsning kan komma — inom oss själva. Vi har förutsättningarna och möjligheten att upptäcka och fullfölja frihetens väg inom oss själva om vi släpper den krampaktiga tvångsföreställningen om guds befriande nåd.

Frälsning är, för en buddhist, detsamma som frälsning ur begrepps-världen. Det är detsamma som frälsning ur motsatsvärlden. Ur föreställningarna om gott och ont, om jag och du, om människa och gud.

De frälsta har inte behov av någon gud.

DIKT

om den paradoxala uppfattningen att jaget är en illusion men att varje individ, till och med minsta kryp på marken, har ett oskattbart värde.

Varje varelse är unik
unik men inte isolerad

ingen gjorde något
ingenting har hänt

Vem gör om dina konststycken
vem upprepar dina misstag

Vill du äga någon annans liv
du, som inte ens har tillgång till
ditt eget

ingen

Gör aldrig anspråk på
någon annan människas öde

tillvarons
omärkliga spår i luften
tillhör ingen
kräver ingen jämförelse
de finns där — nu
de fanns där —
aldrig

gör aldrig anspråk på
någon annan människas kunskap
sök din egen kunskap
ditt eget liv
från sekund till sekund
som, likt varje annat liv
gör omärkliga spår i luften

ingen var där

DJÄVULSDYRKAN

Att det finns en djävul som är dödsrikets furste och Guds och människors fiende är en urgammal religiös föreställning. Inom kristendomen har tron på djävulen spelat en stor roll, väckt skräck och fasa — och utnyttjats av kyrkan för att hålla massorna i "Herrans tukt och förmaning".

Helvetesfursten skapas, häxorna bränns

Djävulen, eller Satan, var ju det onda i personifierad form, Guds och Kristus' motsats. Men under medeltidskyrkans förföljelser och utrotning av oliktankande — med kätтары- och häxbål — kom Gud, som man återopade sig på, att för många framstå som ett monstret av orättvis grymhet. Och i opposition mot kyrkans Gud, mot nöden och fattigdomen som accepterades av kyrkan, anropade en del människor, ofta i förtvivlan, djävulen om bistånd. Satan blev "god" och Gud "ond". Medeltidens djävulstro var komplicerad men handlade mest om tävlan i makt. Påven Gregorius I hade skapat djävulens gestalt av fysiska attribut från förkristliga gudagestalter. Olika namn på Satan, t ex Belsebub (Baal-Zebub) var tidigare namn på hedniska, goda gudar.

Men den hemiska djävulfiguren kunde inte förmå människorna att avstå från "synden", och så kom kvinnohatet, som har en grund i Bibelns Eva-myt, in i bilden. Man försökte också fly från vardagen med hjälp av örtdroger och upplevde hur man för till djävulens sabbat i Blåkulla. Häxbålen flammade högt och spred sig som en epidemi genom hela Europa.

Le Voisin

En form av satanism utövades av Madame Le Voisin i Ludvig XIV:s Paris. Hon var spåkvinna och giftblanderska, och för att ge sin affärsverksamhet en tilldragande klang, som väddade till människornas säms-

ta instinkter, höll hon svarta mässor, där man offrade småbarn och förgiftade klädesplagg. Resultatet blev giftmordsskandalen 1676—1682. Le Voisins kunder, som till stor del tillhörde kretsen kring kungen, ställdes inför rätta och häxan själv brändes.

Hell Fire Club

Satanister i vår tid anknyter gärna till sådana historiska händelser, och deras djävulsdyrkan är en ren antites till kristendomen. Man läser t. ex. Fader Vår baklänges, och den svarta mässan, som kallas esbat, är i mycket en parodi på den kristna nattvarden.

Ofta är kulten en täckmantel för sexuella utsvävningar och narkotikaorgier, såsom fallet var med Hell Fire Club i 1700-talets London. Där fanns bl. a. Benjamin Franklin på medlemslistan. Hell Fire Club kan man läsa om i en bok med samma namn, författad av Daniel P. Mannix.

Anton Szandor laVey

Tanken att djävulen är god och Gud (kristendomen, kyrkan) ond återkommer i vår egen tids satanism, t. ex. hos Anton Szandor laVey. Han driver en kommersiellt inriktad "Church of Satan" i San Francisco och betraktar sig som satanisternas "svarta påve". Han har skrivit "The Satanic Bible", som innehåller ett urval ceremonier, riter och satanistiska "vetskaper" samt besvärjelser på ett språk, som han påstår vara mycket gammalt, kanske äldre än sanskrit: "enokiskan". Rörelsen ger också ut en tidskrift, kallad "The Cloven Hoof" och har även distribuerat grammofonskivor med inspelade svarta mässor.

Satanister i Danmark

Även i Skandinavien i vår tid förekommer djävulsdyrkan, men såvitt bekant inte i samband med någon kriminalitet. Det har skrivits

Foto: B. W.

rätt mycket om upptäckter på den danska ön Anholt i Kattegatt: bland sanddynerna har man funnit nio "svarta altaren" med djävulstatyetter och svarta ljus. I en Malmö-tidning uttalar sig en svensk medlem av den danska sekten, Gittan Jäderberg. Hon säger att satanismen är en god, glad och positiv levnadsfilosofi. Satan är en naturkraft, och hon vill gärna att det ska bildas en filial till sekten här i Sverige. Hon återopar livligt Anton S. laVey.

Prästen Søren Anker Jørgensen på Anholt tror att djävulskulten fått en renässans därför att kyrkan inte längre kan möta dagens rotlösa och sökande ungdom. I Jesusfolkets dansk-norska gatutidning "Utmaningen" är man rädd och skriver i ett av de senaste numren att "Satan-dyrkan är över oss". Och i ett nummer av Dagen kan man läsa om en f. d. sekt i Stockholm.

Tyvärr publicerar vissa tidningar sensationsreportage om satanismen, som kan locka ungdomar att pröva på djävulsdyrkan — ungefär som de prövar narkotika: något farligt, spännande och kanske frigörande, i opposition mot det etablerade knegarsamhället. Många artiklar är späckade med svammel och halv-sanningar och visar ett rent effektfrosseri. Man haussar upp det — utan att bry sig om det sociala perspektivet — varför dras människor till djävulsdyrkan? De psykologiska förklaringarna är dock det mest intressanta i sammanhanget.

En sekt i Stockholm

Det har funnits en satanistsekt i Stockholm. 1971 tillbad en grupp människor Satan i en källare på Söder.

En säregen ung man, som hade alltför många idéer i sitt huvud, samlade några vänner kring dyrkan av Satan. Han gjorde sig själv till sektens överstepräst och hoppades att den skulle växa och bli ett samlingscentrum för djävulsdyrkare.

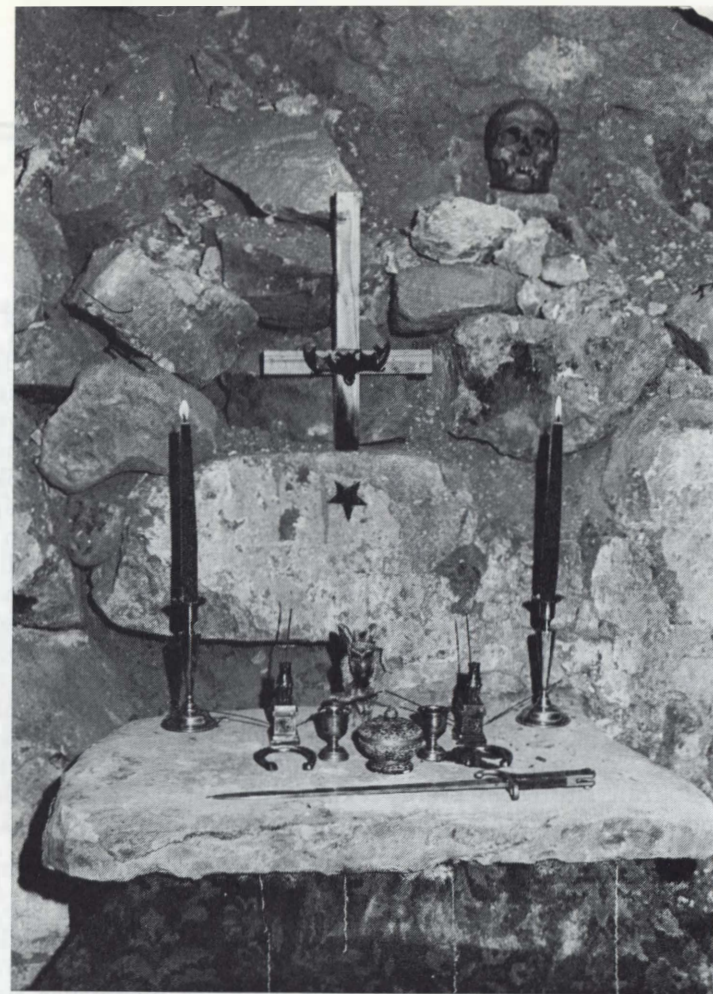
Mannen, då i 25-årsåldern, studerade också Anton S. laVeys bibel. Hans syfte var att komma i kontakt med Satan och genom honom få makt att bl. a. behärska andra människors vilja på delvis mental väg. För ändamålet fordrades insikter i parapsykologi. Man höll invigningsriter och seanser. Vid seanserna användes ett pentagram, en femuddig stjärna omramad av magiska cirklar, för att frambesvärja djävulen och hans demoner. På djävulsaltaret stod svarta ljus, rökelseskålar, en statyett föreställande Satan och annan rekvisita. Lokalen, där sekten delvis höll till, låg i en mycket förfallen byggnad på Söder, vid en kyrka, i husets tvåplaniga källare som stod övergiven.

Riterna var inte bara hämtade ur laVeys bok utan också från engelsmannen Dennis Wheatleys satanistiska romaner och ur böcker om magi av 1800-talsmagikern Eliphas Lévi. Men offer, bloddrycker och narkotika förekom inte. I ett par tidningar har skrivits om en 18-årig flicka som fick krampfall under seanserna. Anfällen (som på medeltiden skulle ha kallats besatthet) kan förklaras rent psykologiskt. Och ur mental synpunkt var väl sektens verksamhet i viss mån riskabel. Att samlas i en sådan kult innebär isolering från omvärlden och fixa idéer. Psykiskt instabila personer kan ta skada av oupphörliga tankar på "Satanens makt" och "lättvunna" framgångar på den svarta magins väg, särskilt om man kan uppamma ond vilja inom sig själv. Och det gör satanisten. Det är ett av syftena med det hela. Annars fungerar det inte.

"Din vilja ska vara din lag"

Men sekten var inte livskraftig, kunde inte hålla samman i längden, beroende på översteprästens oförmåga att genomföra sin idé och medlemmarnas tveksamma hållning. Det hjälpte inte med invigningsriter till olika "grader" i Satans hierarki, babblade av besvärjelser, svängande med ett "svart svärd", uppträdande i kåpor och användande av satanistiska namn (på häxor o. dyl.) i stället för de egna namnen. Medlemmarna, som hade gått med av nyfikenhet, upptäckte att satanismen är sjuk. Det hela fick inga allvarligare följder, med ett undantag: ledarens psyke, som förut varit splitttrat, blev ännu sämre.

"Din vilja ska vara din lag" är ett satanistiskt budord. Det betyder: fritt utlopp för alla lustar, drifter och maktbegär i en fullkomlig hän-

Djävulsaltaret i Stockholmssektens f.d. krypta på Söder.

Foto: B. W.

synslöshet. Satanisterna finner i sin tro en ursäkt att bryta mot vedertagna normer och sätta egoismen i centrum — fast en del djävulsdyrkare anser att det är en vantolkning av satanismen, som är human mot människan i motsats till en alltför oförstående kristendom. Djävulen anser att livet här på jorden är viktigare än diffusa löften om evig salighet. Det ligger en fara i att satanisterna vill uppöva psykiska krafter för att utnyttja dem i själviskt syfte.

Kanske fler sekter

I USA, England och enligt uppgifter även i Tyskland har satan-kulten fått en viss spridning. Det är svårt att säga om det idag finns aktiva djävulsdyrkare i Sverige. Om det existerar sekter med målmedveten och hämningslös satanism på programmet, så håller de väl detta hemligt. Men det går rykten om satsamfund i Stockholm. På norra Åland har man i en otillgänglig

grotta funnit ett stenaltare med ett gethuvud, som slagits ned i jorden med en påle. Framför altaret fanns rester av en eld. Men — det kan vara ett skämt och behöver inte betyda satanism. Mycket är vilseledande.

Satanismen är visserligen motbjudande och barnslig, men den är ändå inte något att bara avfärda med en axelryckning. Hippiegruppen kring Charles Manson i USA var ju ett slags djävulsdyrkare, kanske roman-tiska, lättleda, förvillade. Resultatet av deras "kult" — ritualmorden på Sharon Tate m.fl. personer — blev fruktansvärt.

Men de skandinaviska satanisterna är troligen inte farliga för andra — möjligen för sig själva. I stockholmgruppen var det egentligen bara fråga om ceremonier. Men i botten av sina själar anammar ju satanisterna hänsynslösheten och självisheten som princip — och det är farligt.

KRIMINALVÅRD

Människor för vilka brottet blivit en livsprincip är ett stort och svårt problem i vårt samhälle i dag, liksom en sjukdom som måste behandlas för att botas eller lindras. Fängelsestraff kan liknas vid kirurgiska ingrepp, där den sjuka delen av en kropp opereras bort för att inte skada de friska delarna. Den kriminelle sätts för en tid utanför samhället, han "opereras bort", men han mister aldrig livet på grund av de humana principer som råder för behandling av brottslingar. Och "den sjuka delen" återinsätts efter en tid på sin plats, ja t.o.m. försöksinsätts långt tidigare, då den ibland får "permission" från sitt bortopererade tillstånd. Är den sociala sjukdomen då av mycket allvarlig art, vållas återigen skador i samhällsorganismen.

På grund av vår humanitet får det sjuka inte avlägsnas definitivt — utom i mycket sällsynta fall, då det blir dom till livstids omhändertagande och förvisning från det normala samhället på grund av farlig psykisk abnormitet. — Ett problem är alltså hur man skall kunna **bota** det som är sjukt, så att det **åter fungerar** som en del av det hela.

"Permissionsinstitutet", som innebär att interner tillfälligt får lämna fängelset och ha sin frihet bland de normalt hyggliga och anpassade människorna, är, som det visat sig, ofta ett mycket riskabelt instrument för deras "botande", alltså rehabiliteringen, återanpassningen i samhället.

Men i många fall är permissionerna säkert en lämplig del av vården. Åtskilliga interner är ju inte speciellt kriminella till sin personlighet utan mer offer för tragiska omständigheter och sin egen svaghet — kanske offer för den av samhället distribuerade alkoholen, vilken ju medför tillfälliga personlighetsförändringar.

När man talar om kriminalvård, måste man ha klart för sig att alla människor i någon mån har det onda inom sig. Det finns i oss ett spel mellan gott och ont, det finns tendenser till kärlek, hänsyn och uppoffring för andra, och det finns ten-

denser till hat, våld och egoism. Den vanliga små-elakheten, som är allmänmännisklig, är en del av det onda hos oss. Och under besvärliga eller pressade förhållanden kan vem som helst begå kriminella handlingar. När påven en gång besökte ett fängelse, sa han att om omständigheterna varit svåra, hade han säkert kunnat göra sig skyldig till vilket som helst av de brott som hade begåtts av internerna i fängelset.

En människa är ju en produkt av arv och miljö. De naturliga anlagen varierar, men att en personlighet i hög grad utformas under påverkan av miljön, vet man. Tankevanornas karaktär bestäms i samspelet med omgivningen, och inte mycket kan vara svårare än att förändra en personlighet som utbildats och befästs. Skall en ändring kunna ske, måste impulser komma från miljön. Att förbrytare förändrats och blivit normalt laglydiga människor finns det många exempel på. Ibland har det rört sig om religiös omvändelse, då de har svarat positivt på de impulser som utgår från religionen, deras väsen har gett gensvar på idéerna om Jesus, godheten, Gud etc.

Jag vet nästan ingenting om miljön i fängelserna. Men man får ofta höra att den är personlighetsnedbrytande. Internerna umgås med varandra, de pratar om brott, om nya kupper. Isoleringen från det normala samhället verkar också psykiskt nedslitande och föder ofta hat. En svår personlighetsstörning i kriminell riktning kan psykiatri för närvarande inte korrigera, sägs det. Men det är ju inte att undra på, om man ständigt tillför nya sjukdomsimpulser i form av kontakt med andra personer med kriminell bakgrund samt kyligt och bryskt uppträdande av personal på fängelser.

Om man vill bota ett svårt kriminellt tänkesätt hos en person, alltså en människa där de onda och sociala tankarna har fått växa sig starka, kan ju detta endast ske genom miljö, framför allt då omgivningen i fängelset (eller under frivården).

Att släppa den socialt sjuke från omhändertagandet i samma mentala tillstånd som då han togs in — eller,

i många fall, värre — är givetvis oklokt. Därför måste samhället satsa mer på vård av dem som straffats för brott. Principen blir att skapa en gynnsam miljö inom fängelseanstalterna för utbildning av en riktigare personlighet, där de destruktiva tendenserna, hatet och hänsynslösheten tonas ner och tendenser till vänlighet, hygglighet, hänsyn stimuleras.

Hur denna "plan" i detaljer skall utformas kan inte här närmare förklaras. Men man kan bl.a. tänka sig att särskilda personer anställs vid fängelserna som instruktörer för att vara sällskap åt internerna, umgås med dem och med vänlighet, sympati och intresse för deras situation försöka få dem att se med andra ögon på samhället och sin egen roll där.

Några kommer naturligtvis att vara opåverkbara. Dessa personer, där behandlingen inte har någon verkan, flyttas då till andra fängelser av mera "gammaldags" typ, kanske ungefär som dem vi har nu. Den omplaceringen måste upplevas som obehaglig, och internen längtar tillbaka till det vänligare fängelset och vill meritera sig för det. Om den straffade avviker i samband med permission, vilket åtminstone innebär sviket förtroende, kommer han, sedan han återigen tagits om hand, att placeras i ett "sämre" fängelse. Detta system med bättre och sämre fängelser, där skillnaden kan vara stor, bör verka återhållande i fråga om svikna förtroenden vid permissioner.

Permissioner skall inte beviljas efter generella bestämmelser utan efter individuell bedömning. Vissa straffade måste placeras i en särskild kategori på grund av sin farlighet och permissioner inte beviljas förrän i slutskedet av fängelsevistelsen.

I stället för generöst givande av permissioner, som är farliga för allmänheten och för de straffade själva, bör man inrikta sig på att skapa en gynnsam miljö inom fängelserna, i enlighet med de principer som skis-

Forts på sid 15

VÄRLDENS ANDE

Den är fattig som ej vet vem han är, men den är rik som i den evige Guden igenkänner sitt väsen. Så talar vedanta-filosoferna, vilka intuitivt blickat djupt i själens och kosmos mysterier. "Jag är Gud" — detta är inte en storhetsvanvettig idé, kännetecknande för grav mental störning, utan en insikt som indiska vise har vunnit i djup meditation över tillvaron.

Det har synts dessa vise som om medvetande är **ett enda** var det än förekommer: en enda "medvetandesubstans" som "flyter" till överallt, där det bildas organiska former. Denna andliga substans, som är den psykiska sidan hos allt som lever, är också världsalltets väsen.

Det är Anden som skapat universum. Den idén påminner om den vanliga kristna uppfattningen att Gud är ande. Men enligt vedantatänkarna är allt medvetande, som finns, delar av Gud/Anden, som alltså genomtränger, eller uppfyller, alla organiska former och ger dem liv.

Anden känner inga gränser. Den äger alla möjligheter. Och den förmår mycket även i sin mänskliga miniatyrform. Människans ande är en mycket förminskad avbild av Kosmosanden: den suveränitet som människan erfar i sig själv i form av viljans frihet, den har Kosmosanden i allsmäktig skaparförmåga, ty för den är vilja och skapa ett och samma.

Tänkande är universums liv. Det är "gudomligt". Och den högsta form av tänkande som vi är bekanta med, är den mänskliga. I dess högsta former talar "Gud".

Aldrig någonsin har "Gud" skrivit en bok eller gett en människa fullkomlig vishet eller kunskap. Men den universella anden, som finns i allt levande som dess medvetande, tar sig hos en del mänskliga individer högre, "gudomliga" uttryck inom såväl filosofi som vetenskap, hantverk, konst och politik. Den "Guds röst", som talar till oss, är rösten av dem som nått längst i inre utveckling, i intellektuell och moralisk kapacitet.

"Gud" är i oss alla, ty Gud är vårt andliga väsen. Gud är allt andligt

liv vi känner, på såväl lägre som högre nivåer: Hitler och Teilhard de Chardin, ormen och ödlan, Albert Einstein och Ludwig van Beethoven. Men det är Gud i de högst avancerade formerna som skall tala till oss, ty det är i de formerna som det gudomliga förverkligas.

Det är "Gud" som tänker i oss. Någon annan kontakt med Gud har vi inte. Gud talar genom sina manifestationer, d v s genom alla levande varelser. Några högre väsen än de högst utvecklade människorna känner vi inte till. De får vara "Guds röst" till oss. Högre röster kan finnas annorstädes i universum, men vi kan inte lyssna till dem. De högsta andar vi känner är människorna. Och i människornas värld finns ett gytter av olikartade åsikter och värderingar. Ändå är det i det myllret vi skall söka det högsta, ty någon annanstans har vi inte att gå.

"Gud" talar till oss genom anden. Och anden är vårt eget inre väsen. Vi måste finna sanningen inom oss själva, i reflekterande och kännande, i vetenskapligt sökande och i skapande. Vi känner inte till någon Gud som tänkt åt oss och lagt fram färdiga normer och principer för vårt liv. Det finns ingen färdig modell för det goda samhället. Vi måste själva i vårt eget levande inre framskapa våra sanningar och våra goda förhållanden. Den höga intelligens som synes finnas som uttänkare och tillverkare bakom vår kroppsliga form och bakom hela kosmos, har ingen annan högre andlig manifestation i den värld vi känner än vi själva. Vi måste alltså söka i oss själva.

Gud har talat genom Jesus och genom bibeln — och även genom Moses, Muhammed, Zarathustra, Krishna, Konfucius och Buddha — om deras tankar vinner gensvar i kärnan av vårt väsen, i känslorna och intellektet. I annat fall måste vi avvisa vad de sagt. "Sanningar" finns nog hos alla dem som grundat religioner och filosofier, vilka nått världsvid ryktbarhet och anslutning. Men det finns också mycket däri som varit "tankar på vägen", som de färdande måste lämna efter sig.

Vi befinner oss inte i den bekvä-

ma situationen att Någon har talat om för oss vad som är sanningen om oss själva och vårt livs mening, så att vi bara har att rätta oss efter detta. Det är inte bara att slå upp facit och se efter. Bibeln är inte facit — och inte Jesus eller någon annan religionsgrundare. Ty vårt släkte är på vandring genom tiden och rummet, som arbetande sökare. Vi känner ingen Gud som har tänkt för oss och utstakat vägen åt oss. Vi måste själva bana vår väg.

Att "älska Gud" kan vara att älska det högsta vi finner hos människan, den högsta moralen, den högsta vetenskapen, konsten och politiken. Det kan också vara att älska universum, dess andliga liv, dess evolution under kamp uppåt. Det kan vara att älska anden, var den än förekommer, hos växt, djur och människa.

Om det finns ett högre väsen — eller flera — som står som uttänkare och byggare av universum och alla dess oräkneliga former av liv, då har vi ingen kontakt med detta höga väsen. Det syns inte i vår värld, talar inte till oss. Vi måste själva vara "Gud", vi måste lägga orden i Guds mun. Vi kan ha en vision av den fullkomliga människan, det fullkomliga samhället. Den visionen bör vi sträva efter att förverkliga. Och i det arbetet är det blott ett hinder om vi läser fast oss i tro att Gud en gång verkligen har talat genom en bok och genom en man och sagt allt som är av vikt.

Det är ingen ateism som återstår för oss. Men det är en självklar agnostisk insikt att vi faktiskt inte vet något om metafysiska, gudomliga förhållanden, inte vet något om en djupare mening med vårt liv. Så vi måste själva finna vår mening, vårt syfte. Ännu är vår okunnighet stor. I sinom tid kanske bilden av universum klarnar för oss. Men det sker då som följd av ett fortsatt tänkande och vetenskapande, inte genom anammande av "heliga", "ofelbara" skrifter. Tron på Jesus och på bibeln och andra religiösa skrifter och personligheter är en del av vår okun-

Forts på sid 23

Alf Ahlberg:

ÄR JAG "KRISTEN"?

Några kätterska reflexioner

Vad jag personligen är eller icke är må i och för sig vara av ringa vikt. Men när jag i det följande använder ordet "jag", sker det som representant för en, som jag tror, tämligen stor grupp nutids-människor, som visserligen, trots allt vad de kristna kyrkorna tider-na igenom har på sitt samvete, likväl anser kristendomen rymma väsentliga och omistliga värden, men ändå inte kan godta den i den form kyrkorna förkunnar den och som anses vara den "rätta" läran. Om jag alltså närmast i det följande talar för mig själv, skulle jag tro att jag ger ord åt vad rätt många tänker.

"Kristendom" är i och för sig ett ytterst diffust begrepp, som under sin tvåusenåriga tillvaro undergått många förändringar. De dogmer som allttjämt släpar med i förkun-nelsen bildades vid urkristendo-mens möte med grekisk filosofi. Alltså på en tid, vars begrepp och kategorier var så olika våra, att de för oss blivit främmande och åtminstone delvis helt enkelt obegripliga. Eller vad menas egentligen med att Kristus är "Guds enfödde son", eller med treenighets-läran, med "avlad av den Helige Ande" osv? Är det bara mitt fel, att jag inte ens förstår deras mening? Jag kan förstå, att kyrkorna av pietetsskäl är försiktiga när det gäller att röra vid av ålderns patina helgade formler. Men även pieteten får ha sin gräns vid risk att de eljest blir alltmer isolerade. Jag vet, att all religion till slut mynnar ut i ett mysterium. Men mysterium är inte detsamma som oförnuft. Än en gång sagt — är det rimligt att allttjämt släpa med sig en kompakt massa "helig bråte", som för oss sjunkit ner till tomma ord?

*

Tror jag på Gud? Jag säger som min gamle lärare i filosofi, Hans Larsson: "På sådana frågor svarar jag ingalunda ja eller nej. De ha

icke den logiska hyfsning som be-höves för att de skulle kunna besva-ras." Jag tror *icke* på kyrkans alls-mäktige Gud, utan vars vilja intet sker (eller som det ibland med ty-pisk sofistiker heter "tillstädjer" det onda) och som på samma gång skall vara kärlekens Gud. "Hela jorden är full av hans härlighet" — ja, jag vet ju varifrån ordet är hämtat (Jes. 6), men det fyller mig med olust. Jag tänker på de tiotusental som i detta nu torteras i Brasilien och annorstädes, på de miljoner svältande, på den stormflod av svett, blod och tårar som väller genom världen, på den oavlåtliga kamp för tillvaron som fyller den natur, som tycks oss så skön, och på mycket, mycket annat skuldlöst lidande. Nej, tron på en på en gång allsmäk-tig och kärleksfull Gud är för mig, i betraktande av hur djävulsk vär-liden verkligen är, inte bara orimlig utan direkt hädsk.

Nej, på "Gud allsmäktig" tror jag alltså inte, men väl på en i världen lidande och kämpande Gud, en den lidande kärlekens Gud, som behöver oss som sina medkämpar. Den li-dande kärleken är en väldig makt i tillvaron. Historien visar det genom tiderna. "Det intet finns som icke vinns av kärleken som lider", skrev Geijer (Sv. ps. 89). Det må vara en överdrift, men Geijer var ingen uto-pisk svärmare utan en realistisk historiker. Hur som helst — för mig är undret över alla under inte att världen är sådan den är, utan att kärleken trots allt lever. Den må förföljas, förmädas, dödas, men den uppstår igen. Korset på Golgata, som ju är kristendomens segertec-ken, är sannerligen ingen engångs-företeelse. "Öster, väster, norr och söder korsets armar överskygga", för att än en gång citera en svensk psalm (nr. 241).

Men denna tro på en lidande och kämpande Gud förutsätter givetvis, att det finns en gudsfientlig makt i tillvaron. Överflödigt kanske att

säga, att jag lika litet som jag tän-ker mig Gud som en gråskäggig gammal herre i skyn, föreställer mig denna makt som en kuslig eller halvt löjlig varelse med horn och klövar, som tassar omkring i mörk-ret. Jag gör mig överhuvud ingen föreställning om vad Kant kallade "det radikala onda", jag konstaterar bara empiriskt dess existens.

I förbigående sagt och fastän det för mig inte är avgörande förefaller mig denna uppfattning bättre över-ensstämma med Nya testamentet än den "rätta" kyrkolärans. Jesus ta-lar om en man som sådde god säd i jorden. När den sköt upp, befanns den innehålla ogräs. På tjänarnas bestörta fråga, varifrån det kommit, svarar mannen: "En ovän har gjort mig detta." Den som har en "ovän", vars onda anslag han inte kan för-hindra, kan ju inte i ordets alla be-tydelser kallas "allsmäktig".

*

Hur förhåller det sig med den s. k. "försoningsläran"? Enligt kyrkans lära vredgades Gud på människor-na för deras olydnads skull. För att försona sig med dem eller dem med sig lät han sin "son" (som dessutom var han själv!) lida korsets grymma död. Nej — jag tycker att salig bis-kop Tegnér hade alldeles rätt när han kallade det "en slaktaridé".

Och vad tror jag om honom, ef-ter vilken kristendomen har sitt namn? Är tron på honom ett oavvis-ligt villkor för "frälsning" (vad nu det ordet egentligen betyder)? Hur förhåller det sig då med alla dem som av naturliga skäl inte kunnat tro på honom, emedan de aldrig hört talas om honom? Eller med alla de många goda och fina ateis-ter, som i handlingar visat en kär-lek, som skulle kunna komma många som kallar sig kristna att blygas? Jag frågar som Dan Anders-son:

Får bara de renaste helgon på de saliga öar bo?

Och finns det inga himlar för dom

som är klena att tro?

Jag tror i all enfald, att Jesus var en högst betydande människa, som levde och dog för snart två årtusen-den sedan, en av dem som med sina ord och handlingar vittnade om att Gud (i ovan antydda mening) lever, genomträngd av Guds kärlek, till graden men inte till arten olik an-dra människor, i många stycken ett barn av sin tid med dess föreställ-ningsätt. Vad angår den s. k. "jung-frufödelsen", så är den en typiskt antik legend. Två evangelier näm-nar den visserligen, ehuru på olika sätt, men i samma evangelier finns (inbördes olika) släktregister, av-sedda att visa att Jesus var av Da-vids stam. De går båda fram till Jo-sef, vilket skulle vara meningslöst, om han inte varit Jesu fader. Mar-kus, Johannes och Paulus vet inte ett ord om jungfrufödelsen utan be-tygar tvärtom, att Jesus var "av Davids säd". Om många andra bety-dande antikens människor, t. ex. Platon och Augustus, vet legender-na att berätta, att de var födda på övernaturligt sätt. Därtill kommer ju, att Jesus enligt kyrkans rätta lära var sann människa. Varför skulle han då inte ha kommit till världen på sant mänskligt vis? Om han var "sann Gud", varför då hans av samtliga evangelier betygade för-tvivlade rop på korset: "Min Gud, min Gud, varför har du övergivit mig?" — eller hans svar till man-nen som tilltalar honom "gode mäs-tare": "Varför kallar du mig god? Ingen är god utom Gud allena."

Jag tror inte att Jesus hade nå-gon "lära" i betydelsen av en kon-sekvent genomtänkt systematisk åskådning. Många av hans ord (el-ler ord som tillskrives honom) är motsägelsefulla. Enligt min mening talar detta snarast till hans förmån. Ty det visar, att han var en levan-de, temperamentsfull människa, ingen teologie professor. När han upprepade gånger säger till män-niskor: "Din tro har frälst dig" — vad är det för "tro" han talar om? I varje fall inte den s. k. "apostolis-ka trosbekännelsen". Att han levat i sin tids gängse tro på en omedel-bart förestående världsdom och världsförnyelse, föregången av svå-ra födelsövändor, är obestriddligt. Har han själv ansett sig som den utlova-de Messias-Människosonen? Det finns faktiskt ställen i evangelierna som gör det tvivelaktigt. Den kände tyske filosofen Karl Jaspers, som in-tar en välvillig hållning till kristen-domen, skriver likafullt ("Der philo-sophische Glaube angesichts der Of-

fenbarung" s. 55): "Den verkliga Jesus är en människa, historiskt sett den siste av de judiska profeter-na... Jesus har varken förklarat sig vara Messias eller gjort sig själv till ett sakrament genom att instif-ta nattvarden och heller inte grun-dat någon kyrka." Men allt detta är frågor, om vilka fackmännen allt-jämt tvistar och som vi här inte be-höver gå in på.

Jag ser alltså i Jesus ett av mänsk-lighetens stora religiösa och mora-liska genier, men också bara ett av dem, möjligen det största. Och jag förstår inte den exklusiva ställning, som den "rätta" kyrkliga förkunnel-sen tillmäter honom.

*

Mycket annat vore att säga om de frågor, vari jag intar en kättersk hållning. Men det sagda får räcka — åtminstone tills vidare. Huruvida jag kan kallas "kristen" eller ej, är väl närmast en definitionsfråga. Men vi är alla här i västerlandet, även kristendomens bittraste motstånd-re, vare sig vi vet det eller ej, vare sig vi vill det eller ej, präglade av en tusenårig kristen kultur. Vi kan inte göra oss urarva och vi bör en-ligt min mening heller inte försöka göra det. Jag har redan sagt, att jag anser att kristendomen för oss rym-mer omistliga värden. Men jag tror att de för nutidsmänniskor endast kan bli levande och verksamma, om de lösgöres från det tidsbundna och för oss numera obegripliga dogma-tiska hölje, vari de allttjämt av den kyrkliga förkunnelsen iklädes. Och vidare tror jag att kristendomen re-solut måste uppge sitt exklusivitets-anspråk. Även den religiösa frågan måste vi se i globala perspektiv. Som det vita solljuset i prismet bryts i otaliga färger, så förhåller det sig med de olika religionerna. De är alla strålar av ett och samma gu-domliga ljus.

KRIMINALVÄRD

Forts

serats ovan. Man kan tänka sig — om kriminalvården ges större resur-ser — att internerna under någon tid inom fängelset i särskilda lägen-heter får leva tillsammans med nå-gon eller några närstående, som i en vanlig familj. De som inte har familj, kan i stället få leva detta "lägenhets-liv" inom fängelset tillsammans med någon person, som är anställd och lämplig för detta.

De straffade bör indelas i fyra ka-tegorier, nämligen personer som är föremål för

1. öppen vård,
2. slutenvård i "vänliga" fängelser,
3. slutenvård i "gammaldags" fän-gelser,
4. omhändertagande på obestämd tid som obotligt kriminella och farliga.

Min syn på kriminalvården inne-bär en förening av stränghet och mild effektivitet.

*

Sammanfattning av mina syn-punkter:

De straffade är liksom alla andra människor produkter av arv och miljö. Arvet kan vi inte göra något åt. Vi måste alltså arbeta genom mil-jön. Den miljö det då gäller är fram-för allt fängelserna. I dem måste man ge goda impulser, alltså stimu-lera och öka de positiva, goda kraf-terna och motverka och minska de negativa, destruktiva krafterna. Man måste sträva efter att minska hatet till samhället och resonandet kring kupper och oärligt överkomna pengar. Man måste med lämplig på-verkan, utbildning och upplysning om möjligheter, rättigheter och skyl-digheter förmå internerna att bygga upp en mer social personlighet, att ge gensvar på goda impulser. — Gi-vetvis bör samhället också ge de straffade ett gott stöd efter frigiv-ningen. "Eftervården", som syftar till återanpassning, är mycket vik-tig.

*

Det är i detta sammanhang också väsentligt att det i skolan finns en medveten målsättning att skapa per-sonligheter med goda värderingar. Det får inte vara så att undervis-ningsens enda väsentliga syfte är att eleverna skall bibringas vissa kun-skaper och färdigheter. Levnads-konst, moral, värderingar — alltså personlighetsutveckling — bör vara skolundervisningens kärna.

Skolan måste medvetet och am-bitiöst samla sig kring sådana vär-den som hänsyn, hjälpsamhet, med-mänsklighet, solidaritet etc. och man måste nog följa elevernas utveck-ling. Märker man tendenser till asocialitet, måste särskilda person-lighetsutvecklande åtgärder sättas in.

En sådan samling kring positiva värden i skolan måste verka mycket gynnsamt — och då ökar man också säkerheten för medborgarna i lan-det.

SM

DEN GODA MÄNNISKAN

Några olika människoideal

INTERVJU MED ÅKE LÖFGREN

— Vår historia visar en ganska rik provkarta på skilda människoideal, alltifrån de gamla grekerna, vars främsta moralfilosofier Platon och Aristoteles var, till vår tids existentialism och marxism. Vad nu Platon beträffar, så var godhet för honom detsamma som att leva i enlighet med den mänskliga, inre, naturen. Den inre naturen, själen, har tre grundläggande egenskaper, förklarade han i dialogen "Staten", nämligen begär, initiativ och förstånd. Att rätt leda sina begär, det är måttfullhet; att rätt styra sitt initiativ, det är mod; att rätt behärska sitt förnuft, det är klokhet; och när allt det där är i harmoni med vartannat, då är människan rättrådig. Och måttfullhet, mod, klokhet och rättrådighet är de fyra kardinaldygder, som man sedermera har kallat det, vilka enligt Platon bör känneteckna den goda människan. — Intressant i Platons moralfilosofi är också dialogen "Gorgias", där han bl. a. behandlar temat att det är bättre att lida orätt än att handla orätt. I "Gästabudet" behandlar han kärleken...

Är det en kärlekslära, liknande den som Jesus hade?

— Nej, det finns skillnader. När Platon skisserar sitt personlighetsideal, betonar han klokheten och måttfullheten. Jesus är mera radikal, långtgående: det är ett självförglömmande, en "irrationalitet" i den kristna moralen. Man finner det t. ex. hos en sådan som Kierkegaard.

Är Kierkegaard en typisk representant för kristen moral?

— Nej, inte typisk. Fast han framträdde ju som kristen tänkare, påverkad av Nya testamentet. Men man kan peka på hans moralsyn som en annan än Platons och se att kristen moralinspiration ter sig något annorlunda än den platonska. Det "språng ut på 10.000 famnars djup" som Kierkegaard talar om — för att

ange vad det innebär att leva i Kristi efterföljd — är ju ett irrationellt språng, oförenligt med den platonska ganska egennyttiga klokheten. Kierkegaard står för den litet "däraktiga" paulinska kärleken, som finns i Nya testamentet — och det vi kallar existentialismen står också ofta för den.

Existentialism, vad är det egentligen?

— Det är absolut ingenting enhetligt. Man brukar nämna Kierkegaard som föregångare på 1800-talet, liksom också Dostojevskij och Nietzsche. Nu på 1900-talet har Sartre kallat sig existentialist. Man brukar också nämna andra namn, såsom Marcel, Heidegger och Jaspers, kanske också Buber med sin jag-du-upplevelse och andra. Det gemensamma för flertalet av dessa är nog i första hand en stämning, en känsla av ensamhet och utsatthet i världen, sedan det gamla, stabila, feodala samhället gått under och religionen i sin traditionella form blivit ifrågasatt. I denna nya stämning koncentrerar man sig på mänskliga, "existentiella" problem, och man bryr sig inte så mycket om att finna det stora systemet som kan förklara världen. De problem man samlar sig kring skiljer sig hos olika existentalister. Men ofta är det människans förmåga att välja och att i valet ta personligt ansvar för sina handlingar.

Ja, för Kierkegaard var det ju att liksom leva inför Guds ansikte och, i det man lyssnar till samvetet, ta ansvar för sitt liv. Men är inte existentialismen något tämligen oreligiöst?

— Nej, bland existentialisterna finns bekännande kristna, som Marcel, vid sidan av ateister, som Sartre. Och vill man se en linje bakåt i tiden, kan man peka på, bortom Kierkegaard, Pascal på 1600-talet och ännu längre tillbaka Augustinus, som anses ha varit tänkare av

existentialistisk typ — båda religiösa.

Men den sentida existentialismen har som bakgrund och förutsättning industrialismens framväxt på 1800-talet och undergången för den gamla typen av samhälle med dess givna, säkra ordning. När ett samhälle av helt ny typ bildas och de gamla "idolerna" sviktar, blir människan utlämnad åt sig själv, hon får en ny ensamhet, hon måste ta ansvar för vad hon gör och är samt för sig själv finna en riktig moralisk väg. Det blir nu ett nytt personlighetsideal som träder fram: ensamheten innebär också frihet, en frihet som ger människan skapande möjlighet.

Finns det inte ändå en irreligiös ton i existentialismen? Den uppstod ju mycket på grund av att de gamla trosföreställningarna ifrågasattes.

— Ja, det är klart att denna rörelse hänger samman med att den etablerade religionen i det etablerade samhället skakades. Men det betyder inte att existentialismen behöver vara en irreligiös rörelse. De kristna existentialisterna bygger medvetet på en gammal tradition som betecknar människan som Guds medskapare.

Men existentialismen innebär ändå något nytt i jämförelse med gångna tiders moraluppfattning och människoideal.

— Ja, det blir en ny typ av etik. Bakgrunden är att människan, som den kristne teologen Bonhoeffer säger, nu är myndigförklarad.

Kommer inte också politiken in i bilden här? Det där med "den goda människan", har det inte mycket med politisk syn att göra?

— Jo, hos t. ex. Marx finner vi ett klart samband mellan hans etiska utgångspunkt och hans politiska handlande. Hans personlighetsideal är människan som skapande, vilket han skriver om i sina ungdomsverk. Den politiska uppgiften blir då att förverkliga männi-

skans skaparförmåga, frigöra henne så att hon blir den skapande människa hon bör vara.

En skapande människa? Alltså en självförverkligande?

— Ja.

Men stöter inte detta på svårigheter i de marxistiska samhällena, så som dessa utbildats i Östeuropa, där just det personliga förverkligandet kommer i kläm?

— Jo, alldeles klart. Det har på 1960-talet varit en diskussion bland marxister, där många åberopat sig på Marx ungdomsverk och talat för vad som kan kallas en humanistisk marxism, och denna har kommit i konflikt med den i öst etablerade formen av marxism. I Polen framträdde Kolakowski med kritik av stalinismen, där han åberopade sig på denna humanistiska marxism. Det var också en sådan som växte fram i Tjeckoslovakien före den ryska invasionen 1968, när man talade om att ge socialismen ett mänskligt ansikte. Och Sartre står från 60-talet för denna humanistiska form av marxism.

Det finns alltså inom marxismen olika riktningar, men den humanistiska falangen utgör tyvärr en liten minoritet, som ofta slagits ned. Kolakowski har drivits från sitt hemland och lever i dag i England. I Tjeckoslovakien vet vi vad som hänt. I Jugoslavien finns det fortfarande en humanistisk krets kring en tidskrift som heter "Praxis". Men den är hotad av myndigheterna.*)

En personlig fråga: vilket slags moralfilosofi tycker ni själv är mest inspirerande?

— Den i mötespunkten mellan kristendom, existentialism och marxism.

Man kan nämna flera moderna filosofer som då blir intressanta. Jag har redan talat om några, Kierkegaard och Marx från 1800-talet t. ex. Men jag skall nämna ännu en, framför allt därför att han är så okänd i Sverige, den franske filosofen Vladimir Jankélévitch. Han är professor i moralfilosofi i Paris och har skrivit bl. a. ett stort verk "Om dygderna", på franska Traité des vertus. Där tar han upp en dygdediskussion — och bara detta att diskutera "hur bör en människa vara? vilken inriktning bör hennes liv ha?" är ju värdefullt. Det sätt på vilket Jankélévitch behandlar dessa problem kan man kanske, förenklat, beskriva som en kristen existentialistisk traditions (fastän Jankélévitch nog inte själv är bekännande kristen, endast influerad av kristen

tradition). Det innebär att kärleken blir den högsta dygden, en kärlek som inte är Platons rätt så egoistiska kärlek utan en som kan beskrivas utifrån första korintierbrevet så att den tänker inte på sitt.

Det viktiga blir synen på människan som fri och skapande.

*

Anm. Åke Löfgren är lektor i filosofi och psykologi på Tingvallagymnasiet i Karlstad. Under 60-talet var han lärare på filosofiska institutionen vid universitetet i Stockholm. Han har skrivit om "Personlighetsideal och handlingsriktighet" (Filosofiska studier utgivna av Filosofiska institutionen, Stockholms universitet, 1964) om dygdediskussionen i grekisk moralfilosofi, om Kierkegaard, om problem i marxistisk filosofi. I vänsterdebatten har han varit rätt så aktiv, med socialistiska utgångspunkter.

*) Enligt professor G. H. von Wright i DN 20 september i år är gruppen kring Praxis »det enda centrum för en fri, kritisk debatt som återstår i den socialistiska delen av världen efter tragedierna i Tjeckoslovakien och Ungern». Men flera nummer av tidskriften har indragits av myndigheterna, omtalar von Wright, och medarbetare i den har dömts till fängelsestraff för artiklar de skrivit.

Red.

*

BUDDHISTISK LEKSTUGA FÖR VUXNA

motions- och kontaktgrupper för fysisk och mental kondition. Lämpliga för er, som är intresserade av meditation. Avstressande och avspännande.

Upplysning: Anagarika Vajira
Box 10
132 01 SALTSJÖ-BOO
tel.: 715 61 09

UFO OCKULTISM ESP

Engelskspråkig litteratur.

700 titlar i lager varav 200 i pocket.

Rekvirera våra boklistor!

OBS! Ny lista USA — 1800 titlar.

EDISTA postorderbokhandel
Box 4003, 180 10 ENEBYBERG

Besök gärna vårt lager efter överenskommelse per tfn 08/758 62 50.

A. Information om elixiret, den 250-åriga »Haarlemer healing oil».

B. Information och demonstration av

professor Lakhovskys

MWO-kroppssenergiinstrare m.m.

Positiva referenser finns.

C. Din personliga BIORYTM uträknas enl. medicinalrådet dr. Wilhelm Fliess' metod, byggd på strikt vetenskapliga forskningsrön.

1. Biorytmogram eller pulsationsrytmen.

2. Högsta försäkringsskydd mot den egna mänskliga faktorn.

Ovärderligt för bl. a. varje bilförare — enl. statistiskt underlag.

D. Alltmer populära manastrålande

LAPIS LINGUA

den mexikanska,

tjusstigt turkoskimrande

»TUR-smyckestenen»

från Sierra Madres inre — positivt testad och lovordad av framstående psykometriker och pendelspecialister kan erhållas genom undertecknad. Många positiva uttalanden om L.L. finns av lyckliga ägare.

HARALD SCHUBERT

S:t Eriksgatan 109, 113 31 Stockholm
Tel. 08 - 33 19 32

SPIRITUALISTISK LITTERATUR

Begär vår boklista!

Bokförlaget Excelsior

Box 5314

102 46 Stockholm 5

ROSENKREUZARNES VÄRLDSÅSKÄDNING

eller Mystisk Kristendomslära av Max Heindel

belyser de kosmiska såväl som de personliga levnadslagarna.

Kr. 48:— plus porto

THE ROSICRUCIAN FELLOWSHIP
svenska sektionen

Box 40261, 103 44 Stockholm 40

SKEPTIKER I ANTIKEN

I den antika världen (Greklands och Roms forntid) fanns en rad olika filosofiska läror, som fördes fram av tänkare, av vilka många skrev böcker. Vi har tidigare berättat litet om Epikuros, som var epikurismens upphovsman, och om stoicismen. De båda riktningarna var väl de främsta, när det gällde **levnadskonst**. Men det fanns också många olika filosofier som "dogmatiskt" beskrev verkligheten, förklarade vad sanningen om den var. De utgick från auktoriteter som Pythagoras, Herakleitos, Demokritos, Platon, Aristoteles, Epikuros, Zenon och andra. Platons efterföljare kallades akademiker, Aristoteles peripatetiker, Pythagoras pythagoreer osv., och de olika tänkarskolorna tvistade med varandra om vad sanningen var.

I denna intellektuella miljö låg det naturligtvis nära till hands att fråga om alls någon av dessa världsförklaringar stämde med verkligheten eller om de inte alla misstog sig. Kanske att en människa inte kunde fatta livet? Skeptiska tendenser kom tidigt till synes. Bland andra en del av sofisterna och Platons Sokrates uttalade sig skeptiskt om vår möjlighet att ernå verklig kunskap. Men som skepticisms grundare har räknats Pyrrhon från Elis (ca 365—ca 275 f. Kr.) vilken sägs som den förste medvetet ha intagit en konsekvent skeptisk hållning. Enligt hans lärjunge Timon kunde hans lära sammanfattas i följande tre frågor och svar. Hur är tingen beskaffade? Det kan vi inte veta. Hur skall vi förhålla oss till dem? Inte yttra oss om dem. Vad vinner vi därigenom? Sinnesfrid. — Det senare var väsentligt: ostörd sinnesfrid var skeptikernas mål på det personliga planet. Frihet från tro var alltså deras levnadskonst. Den som inte har någon tro riskerar inte att bli besviken — och han blir inte heller pinsamt överraskad av obehagliga händelser, eftersom han varit medveten om att sådana lika väl kunde inträffa som inte inträffa.

Skepticismen hade många framstående företrädare i antiken, t.ex. läkaren Sextos Empeirikos, som lev-

de i slutet av 100-talet e. Kr. och av vilken flera skrifter blivit bevarade, men från och med 200-talet tycks denna tankeriktning ha spelat ut sin roll. Den undanträngdes av först nyplatonismen och därefter kristendomen. Men medan t.ex. stoicismen och epikurismen aldrig har återuppstått som betydande filosofiska riktningar i nya tiden, sedan kristendomens makt över sinena börjat släppa, har den skeptiska inställningen i icke extrem form faktiskt kommit att prägla den moderna vetenskapen. När det vetenskapliga tänkandet pånyttföddes på 1600-talet, användes ofta ordet pyrrhonism för att beteckna den skeptiska, vetenskapliga hållningen: på sätt och vis fortsatte man, sedan medeltiden tagit slut, den antika skeptiska traditionen.

Antikens tvivlare vände sig — ofta i bitande sarkasmer — mot dogmatikerna, såsom stoikerna, platonikerna och epikuréerna, vilka gjorde bestämda uttalanden om det ovissa. Skeptikerna hävdade, i en känsla av intellektuell överlägsenhet, att man i sådana frågor måste avstå från bestämda omdömen. En av deras huvudpunkter var att, såvitt de kunnat se, mot varje resonemang, som vill bevisa något ovisst, står ett motsatt resonemang, som lika mycket — eller litet — förtjänar tilltro. Av detta följer att man inte kan bestämma vilket resonemang som är det riktiga utan måste avstå från att uttala sig om vad som är sanning. Om någon t.ex. hävdar att gudarna existerar, så finns det alltid andra som lika väl pläderar för att det inte finns några gudar. Skeptikern påstår varken att de finns eller inte finns. Han kan inte besvara frågan om deras existens. Om någon säger att det enda säkra är sinnenas vittnesbörd, så finns det alltid andra som är övertygade om att tankarnas värld är det enda säkra och att sinnevärlden är det ovisaste av allt. Om någon säger att själen är dödlig, finns det andra som lägger fram likvärdiga resonemang för att den är odödlig. — Det hände att skeptiker utformade som det syntes övertygande resonemang för all-

deles motsatta åsikter, såsom den atenske filosofen Karneades, när han besökte Rom (mitten av 100-talet e. Kr.) och först höll en glänsande föreläsning till rättfärdighetens pris och följande dag lika bländande värtaligt motsade allt han förut sagt.

Skeptikerna pekade på de många skilda filosofierna och frågade hur man skulle kunna säga något bestämt, när meningarna var så delade. De granskade de dogmatiska lärorerna, en efter en, och fann dem bristfälliga. Bristerna berodde på motsägelser i bevisningen, oändlig beviskedja, cirkelresonemang eller obevisade förutsättningar. De frågade också hur man kan uttala sig bestämt om ovissa ting, när de levande varelserna är så olika. Det finns skillnader mellan varelser av olika arter och även mellan människor, så att individerna på grund av sin natur uppfattar världen på olika sätt, och hur skall man då kunna bestämma vilka som gör riktiga iakttagelser? Finns det några riktiga iakttagelser? Vad vi iakttar beror ju på sinnesorganens byggnad, som är olika hos olika varelser, varav följer att sinnenas vittnesbörd blir mycket osäkra, när det gäller tingens verkliga natur. Man kan inte veta om de ger intryck av något som verkligen existerar så som det uppfattas eller är blott skenbilder.

Skeptikern finner att den fasta grunden för ett bestämt omdöme rycks undan; säkra sanningskriterier har aldrig kunnat påvisas — tvärt emot vad stoikerna lärde; alla logiska resonemang som lanserats av dogmatiker vilar på osäkra förutsättningar och är därför inte giltiga. Skeptikern godtar inga påståenden om vad sinnenas verklighet är, men han accepterar sinnevärldens intryck som intryck. Han förnekar inte att han har förnimmelse av ett hus, ett träd, en frukt osv., men han uttalar sig inte om vad dessa förnimmelser **egentligen** är.

Skeptikerna vände sig bl.a. mot tron på allmängiltiga sederegler. De kunde påvisa att begreppen om vad som är god moral och gott uppförande varierar mycket mellan olika

kulturområden. Därför kan man inte säga att något handlande i sig självt är gott eller ont. Men de lärde att man skulle följa sedvänjor och lagar i det land där man levde.

Leder nu skepticismen till modlöshet eller förtvivlan? Det finns ju ingenting att tro på. Nej, enligt skeptikerna ger friheten från åsikter sinnesfrid. Skeptikern jagar inte efter sanningar, som i den sista förståndsanalysen måste fly undan sin betraktare liksom hägringar.

Skeptikerna gycklade med de troende, dogmatikerna. Deras kritik var ofta mycket träffande, såsom Lukianos i dialogen "Hermotimos", där författaren går till rätta med en ivrig stoiker och gradvis får denne att inse sin dårskap. Men det är svårt att tycka att skepticismen förintar den epikureiska åskådningen så långt denna innebär glädje vid tillvarons små ting och strävan efter sinnesfrid i alla lägen, eller stoikernas ädla pliktideal och stolta oberördhet. Men den träffar de åskådningarnas teoretiska bakgrund, t.ex. stoikernas tro att världen är en gudomligt vis inrättning och epikuréernas övertygelse att inget liv finns efter döden. I den mån nu t.ex. stoikernas pliktideal är en följd av tron på gudarnas godhet och vishet, så skakas det naturligtvis av skeptikernas kritik, men den stoiska och den epikureiska levnadskonsten kan säkert anammas även mot bakgrund av en skeptisk syn.

Den "äkta" skeptikern var till ytterlighet skeptisk. Men det fanns också former av skepticism som var mindre extrema, ehuru inte mindre skarpsinniga och radikala, t.ex. bland Platons efterföljare i Akademien, där man under en tid ansåg att vissa uppfattningar var mer trovärdiga och sannolika än andra och alltså inte stannade i ett absolut avvisande av alla omdömen. Vissa omdömen syns rimligare än andra, menade dessa akademiker, och på dem bör vi grunda våra handlingar och värderingar. Man vände sig mot det radikala tvivlet på allt och ansåg att vissa föreställningar inte kunde betvivlas. Men de "verkliga" skeptikerna gycklade även med åsikten att vissa meningar skulle vara mera sannolika än andra.

Men det är klart att den konsekvente skeptikern måste vara skeptisk även mot sin egen skepsis. Därav följer att han inte gör några dogmatiska påståenden om det rätta i den skeptiska attityden. Han bara meddelar att så som han ser det, alltså enligt de intryck han har, förhål-

ler det sig så att man om det ovissa inte kan göra några bestämda påståenden. Skeptikern "ger uttryck åt sina förnimmelser och redogör för sitt eget tillstånd utan att vilja uppställa någon lärosats och utan att bestämt påstå något om de yttre subjekten", skriver Sextos Empeirikos. Därmed är han öppen för möjligheten att hans syn kan vara felaktig. Skeptikern påstår inte att det inte kan finnas svar på livsfrågorna om det ovissa — han fortsätter att söka.

Var ligger nu svagheten i den skeptiska synen? Ligger den i svårigheten att i verkliga livet konsekvent upprätthålla den? Knappast. En skeptiker som Sextos Empeirikos anpassade sig i sitt yttre liv efter rådande föreställningar och sedvänjor utan att acceptera de uppfattningar som låg bakom. Men kanske skeptikern inte tillräckligt beaktar att människan dock kan ha föreställningar om verkligheten, om hon finner tillräckliga skäl därtill, även om de inte kan bevisas, och att dessa kan fylla hennes liv med djup mening, och att hon även kan omfatta hypoteser som hon i sitt sökande vill endera få bekräftade eller motbevisade. Alla omdömen är heller inte likvärdiga, så som en del skeptiker dogmatiskt (?) påstod, utan det finns, så som några akademiker ansåg, omdömen som är bättre än andra omdömen. Det senare är kanske den tyngst vägande invändningen mot de extrema skeptikerna.

Man kan inte komma ifrån att bland det myller av olika filosofier och religioner som fanns i antiken — och som finns i ännu rikare mängd i våra dagar — är den skeptiska attityden på något sätt en naturlig reaktion. Därmed inte sagt att man måste stanna som fullständig skeptiker. Man behöver inte alltid uppskjuta ett omdöme i en sak bara för att det jämte en mängd förståndiga människor också finns de som är oförståndiga. Man behöver inte — för att tänka på nutida förhållanden — betvivla att jorden är rund bara för att det finns ett Flat Earth Society i England, som säger att rundheten aldrig har bevisats, och man behöver inte avstå från att hålla på demokrati och frihet bara för att det finns anhängare av totalitära ideologier.

Det är ofta en lätt och tacksam uppgift att finna svagheter och orimligheter i skilda former av metafysisk tro. Se t.ex. på Hedenius söndermangling av de kristna före-

ställningarna i våra dagar! Men tron har ju också sitt värde på det personliga planet — kanske inte minst när den uppfattas som symboler för något obegripligt men anat transcendent eller är en förtröstan på en högre mening, en trygghet som vilar i varat självt eller en mystisk förvisning om en andlig verklighet bakom materiens värld.

Men vi skall absolut inte nonchallera skeptikerna. Egentligen har vi alla ett visst mått av skepsis i oss och finner detta naturligt. Är inte den kristne skeptisk till hinduernas Krishna-tro och till spiritualisternas tro på kontakt med andevärlden? Är inte teisten skeptisk till buddhister- nas värld utan Gud?

Det är ju riktigt att vara skeptisk så snart som det finns rimlig orsak till tvivel på en sak. Det är klokt att inte bara ta för givet utan underkasta tingen prövning i det man tar hänsyn till alla argument för och mot — och just detta: **den kritiska prövningen**, är en av skeptikernas huvudpunkter. Och det är den som är utgångspunkten för hela den moderna vetenskapen.

*
"De som söka efter något, måste väl antingen slutligen finna det eller komma till den övertygelsen, att det icke står att finna och att man måste erkänna omöjligheten av att det låter sig finnas, eller också måste de fortsätta sökandet. Det är väl i överensstämmelse härmed som även beträffande de filosofiska problemen somliga har påstått, att de funnit sanningen, andra förnekat möjligheten av en lösning, och andra åter fortsatt att söka. De som menar sig ha funnit lösningen, är de i egentlig mening s.k. dogmatikerna, aristotelikerna, epikuréerna, stoikerna osv.; att problemen är olösliga har Kleitomachos, Karneades och några andra akademiker påstått, medan de som fortsätter sökandet är skeptikerna."

Det var de inledande orden i Sextos Empeirikos "Pyrrhonska utkast".

Källor:

Antika skeptiker.

Gunnar Aspelin: Tankens vägar. Den skeptiska filosofien.

HOROSKOP UTARBETAS

Förutsägelsekalender 1973. Mycket goda referenser. Uppgiv födelsedatum och be om gratis upplysning hos adjunkt M. Solberg, 71 00 Rissa, Norge.

ELEATERNA

Parmenides och Zenon

En av de mera betydande grekiska filosoferna före Sokrates var Parmenides, som levde omkring 500 f. Kr. i staden Elea i Syd-Italien. Hans abstrakta tänkande ledde honom till förbluffande slutsatser. Han ansåg att allt som finns, alltså världen, är just det som **kan** finnas — och därutöver kan ingenting någonsin vara till. Det som kan finnas, finns, och det som inte kan finnas, finns inte.

Parmenides hade — liksom många andra människor från tidernas begynnelse — grubblat över gåtan varför överhuvud taget någonting finns. Kunde det inte ha varit tomma intet i stället för världen? Nej, man kan inte tänka sig Intet existera, slöt filosofen, eller, med andra ord: det går inte att tänka sig att icke-existensen har existens; den finns alltså inte, så något **måste** existera, och detta något är det varande, dvs. världen. Något ursprung har inte världen, ty den kan inte ha uppkommit ur det icke-existerande, som inte finns.

Det varandes existens är en absolut nödvändighet och dess icke-existens en absolut omöjlighet. Man kan inte tänka sig världen som icke-existerande, eftersom icke-existens inte är någonting. Och detta är Parmenides grundtanke, som hela hans filosofi bygger på: endast existens finns; icke-existens finns inte. Eftersom en saks icke-existens inte existerar — så resonerar förmodligen Parmenides — följer att saken finns, ty negationerna upphäver varandra.

Att universum, det som är, endast kan existera och inte kan icke-existera, kan vara riktigt. Ty — frågar man sig — vad (när och hur) skulle annars början ha varit? Och vad skulle ha funnits före början? Men Parmenides utvidgar sitt resonemang till att gälla inte bara ett varande som sådant, alltså tillvaron av något slags världsallt, utan även delarna av helheten — och det är detta som gör hans filosofi så egendomlig. Hästar t.ex. kan bara tänkas som existerande — därför existerar hästar. Ja, även om den särskilda häs-

ten Brunte gäller samma sak. Den måste finnas till, liksom världen i dess helhet måste det. Men Brunte dör, och Parmenides förklarar detta så att någon förändring egentligen inte sker. All förändring är skenbar. Världen är ett stillastående helt. Bruntes alla livsdagar finns alltid i ett evigt nu; något livslopp är det inte fråga om.

Allt som är tänkbart existerar, förklarar Parmenides. Ingenting tänkbart är utan existens. Det tänkbara och det existerande är alltså samma sak. Hela världen finns till i kraft av en absolut nödvändighet, såväl i sin helhet som i de detaljer som utgör helheten. Av denna absoluta nödvändighet följer att ingenting kan ha uppkommit, ty om så varit fallet, skulle det ha förvandlats från icke-existerande (som ingenting är) till existerande (som är nödvändigt) vilket är orimligt.

Ingen förändring är således möjlig. Världens rörelser och skeenden är illusioner. I verkligheten är världsalltet ett stillastående, sammanhängande helt — liksom en nedisad värld, som kan beskådas i sin livlöshet. Människan ingår själv i detta orörliga varande och upplever illusionen av rörelse, verksamhet, utveckling — ungefär, kanske, som en filmapparat i våra dagar matar fram stillbilder i en följd, så att de ser ut att tillsammans utgöra ett levande skeende.

Platon säger om detta i en dialog: "Men säg mig då, vid Zevs, skall vi nu verkligen låta övertyga oss om att rörelse och förnuft och liv och själ ej finns hos det fullkomliga varat? Att detta ej lever eller tänker utan är något upphöjt och heligt, utan förnuft, en orörlig bildstod? — Detta vore en fruktansvärd sak att medge."

Att ingen rörelse och förändring skulle finnas strider givetvis mot vår omedelbara erfarenhet. Men Parmenides menade att den yttre erfarenheten bedrar oss. Det enda vi kan lita till, när det gäller vad som är sanning, är vår tanke, förnuftet. Denne filosof är, skriver Anders

Wedberg i sin "Filosofins historia" "den mest extrema representanten för den övertro på det rent logiska tänkandets förmåga, som man möter hos pythagoréerna".

Vårt eget inre, tänkandet, upplever vi ju som fritt, levande och dynamiskt. Men förmodligen ansåg Parmenides, om han var konsekvent, att också detta är en illusion, att alla tankar finns i ett stående nu, utan någon verklig förändring eller utveckling. I så fall iakttar vi bara ett inre, illusoriskt skeende utan att i verkligheten själva av egen kraft tänka tankarna. Och det skulle förstås innebära att Parmenides egen filosofi i verkligheten var något lika stillastående och en gång för alla givet som hela universum i övrigt. Men det är kanske tveksamt om han drog sådana slutsatser. — Fast man kan fråga sig: varifrån kommer en tanke? Vi vet bara att plötsligt är den där. Är det så säkert att vi själva tänkt fram den? Kanske det bara är vårt stillastående inre som iakttar den och identifierar sig med den i ett omedvetet skenspel?

Parmenides syn på verkligheten som ett statiskt nu, där allt som kan finnas, finns, är inte en så utomordentligt galenskap som man i förstone kunde tro. Vad tiden beträffar, är ju dess natur omtvistad. Man kan ju säga att allt som sker, sker i ett nu. Det förgångna finns inte mer, och framtiden har ännu inte blivit till. Vi upplever aldrig något annat än ett ständigt nu. Och tycker vi inte att medvetandets botten är en tid- och rumlös verklighet? Och förutvetande om framtiden, som den parapsykologiska forskningen konstaterat, tyder det inte på att framtiden redan finns?

Hur Parmenides i detalj resonerade är inte känt. Hans skrifter finns endast bevarade i fragment av filosofiska lärodikter, men hans skarp-sinnige lärjunge Zenon (ej att förväxla med stoicismens upphovsman med samma namn) försökte med några s.k. paradoxer visa att all rörelse är en illusion.

Zenon var yngre samtida till Par-

menides, även han från Elea. "Parmenides var Zenons lärare och på samma gång hans älskare", skriver Diogenes Laertios i sin bok "Om berömda filosofers liv, åskådningar och kärnfulla yttranden" (som tillkom i början av 200-talet e. Kr.).

Den mest berömda av Zenons paradoxer har kallats Akilles och sköldpaddan. Snabbspringaren Akilles skall springa ikapp med en långsam sköldpadda. Den senare får ett försprång. A befinner sig vid starten vid punkten a och sköldpaddan, ett stycke framför, vid b. Men när A hunnit fram till b, har S hunnit ett stycke längre, till c, och så snart A hunnit till c, har S i alla fall kommit vidare en bit, till d — och så vidare i all oändlighet: innan Akilles kommit till den punkt där sköldpaddan är, har sköldpaddan hunnit ett, om än litet, stycke längre. Det existerar, säger Zenon, oändligt många tidpunkter efter loppets början, där sköldpaddan har ett försprång framför Akilles.

Akilles och sköldpaddan har av filosofer uppfattats som ett allvarligt och svårt problem, fastän väl knappast någon nuförtiden menar att det bevisar rörelsens omöjlighet. Man kan ju säga att Zenon har ställt upp sitt problem under bortseende från tidens och hastighetens realiteter och att han då givetvis får ett resultat som utesluter tid och förändring. Han utgår således från det som skulle bevisas. I verkligheten har ju Akilles en hastighet så att han tillryggalägger en viss sträcka under en viss tid. Men Zenon skulle förmodligen inte varit nöjd med en sådan invändning utan menat att det ligger något mera och djupare i exemplet än så.

En med ovanstående likartad paradox är det s.k. stadionargumentet, som säger att man aldrig kan nå fram till målet på en kapplöpningsbana, ty innan man kommer fram, måste man tillryggalägga hälften av sträckan, dessförinnan fjärdedelen osv. i det oändliga: rörelsen kan aldrig verkligen komma igång, ännu mindre leda till målet.

*

De gamla eleaterna var inga dumhuvuden. Det är inte så lätt att komma tillrätta med de problem de ställt. Men ändå, det vore onekligen, som Platon säger, en fruktansvärd sak att medge att allt vi erfar som en levande verklighet, bara är ett stillastående i ett evigt nu. Tydligt är det bäst hålla sig till vad vi spontant upplever, nämligen att vi lever ett verkligt liv, tänker verkliga tan-

kar, deltar i ett verkligt skeende.

Källor:

Alf Ahlberg, *Filosofiens historia*. Den eleatiska enhetsfilosofien.

Gunnar Aspelin, *Tankens vägar*. Parmenides och enhetsfilosofien. Försokratiker. Parmenides.

KONTAKT

Eva 31 år med mångsidiga intressen, främst andliga, önskar komma i kontakt med goda, riktiga människor. Är ensamstående mor med en underbar son på 16 mån.

EVA STOLTZ
Kristallvägen 113
126 39 Hägersten

ANNONSERINGEN I SÖKAREN

Det händer att folk hör av sig med kritiska synpunkter på annonserna i denna tidskrift. Det sägs ibland att några av annonserna sänker tidskriftens kvalitet och att dessa därför inte borde införas — men den kritiske säger sig kanske ändå "förstå att Sökarens utgivare inte är millionär" utan måste få in pengar till verksamheten. Någon förklarar att om en viss annonsör får fortsätta, kommer prenumerationen inte att förnyas. En annan (inte prenumerant) vägrar ställa upp för en intervju bland annat på grund av viss reklam som finns i tidskriften. Denna person, f.d. redaktör för en ansedd tidskrift, säger att Sökaren som ideell publikation måste ta ansvar för de annonser den inför. Innebörden i den synpunkten är att inkomna annonsmanus skall sorteras i två högar, en för godkända och en för icke godkända. Naturligtvis kan en sådan delning göras, men vill man vara vettig och rättvis och grunda sitt ställningstagande på mer än ett löst personligt tyckande, är det mycket svårt att göra en sortering. För en allvarlig bedömning av värdet av det som erbjuds, vore man ofta tvingad till ett grundligt och tidsödande studium, och då är det enklare att tillåta en i det närmaste fri annonsering.

Det är mycket sällan jag vägrar ta in önskad annons. Jag kan påminna mig två fall: för en antidemokratisk publikation och för en dålig uppfinning, som fanns i marknaden i bättre utförande. Vid några tillfällen har jag förklarat att Sökaren inte är rätt plats för en begärd annons, i andra fall har jag uppmanat annonsören att nöja sig med mindre storlek än han velat ha.

Eftersom Sökaren har en öppen

inställning till skilda företeelser inom dess intresseområde och inte företräder en rörelse eller tro utan mera en debatt och allsidiga informationer, är det rimligt att öppenheten också gäller annonserna.

Det är inte så att jag godkänner, stöder eller nödvändigtvis gillar publicerade annonser. Det har förekommit erbjudanden som jag inte tycker om. Men det är läsarens egen sak att avgöra vad han vill tro på och betala för. Då och då finns en redaktionell upplysning införd med lydelsen: "För varor och tjänster som utbjuds i annonser i denna tidskrift svarar uteslutande annonsörerna själva."

Men det är mycket sällan som det kommer klagomål från läsare som har utnyttjat ett erbjudande. På de senaste åren har det inte alls hänt.

Jag har inga planer på att ändra de principer som följs för reklam i Sökaren men jag vill gärna uppmana läsarna att ha en kritisk — och samtidigt öppen — inställning till annonserna, liksom till tidskriftens innehåll i övrigt.

SM

HOROSKOP

Få Ert personliga födelsehoroskop ställt för 35 kr. Det är en grundläggande analys av Era astrologiska förhållanden. Ert progressiva horoskop med ett års förutsägelser också 35 kr. Horoskopdiagram: 10 kr. Progressivt diagram eller diagram, som jämför med bestämd person eller bestämt datum: 14 kr.

Peter Sørensen
Havrevej 12
DK-2700 Brønshøj, Danmark

VI TRO PÅ GUD FADER ALLSMÄKTIG... OCH HANS HELIGA PINORUM...

Efter intervjun med SM i radion kom en del brev. Ett av dem, från en familj tillhörande missionsförbundet, innehöll religiösa småskrifter. "Helvetet och himmelen, en fasaväckande och underbar syn av F. Cooper" är en av titlarna. Vi citerar därur:

"Det var på kvällen den 20 nov. 1926. Jag hade under tre dagars tid varit nära döden. Den kvällen bereddes mig tillfälle att se några av helvetets många faser. Då blev helvetet för mig en fasaväckande verklighet.

Jag tyckte att jag gick nedför ett stupande berg med en ledsagare vid sidan. Denne sade plötsligt till mig: 'Se!'

Då jag såg åt det anvisade hållet, visade sig för mina ögon till min ut-sägliga förfaran ETT HAV AV ELD, fullt av människor. Några av dessa kände jag igen.

SA LÅNGT JAG KUNDE SE, VAR DÄR ELD OCH MÄNNISKOR.

Det slags eld, som jag förut kände till, var icke alls vare sig så fruktansvärd eller så het, som denna såg ut att vara. Den var så het, att däröver var som en dunst, nästan liknande ånga. O, vilket elände och vilket lidande! Orden svika mig fullständigt, när jag söker giva en föreställning om vad jag såg och hörde.

Några av människorna skreko, andra jämrade sig på det ömkligaste, och alla bådo om VATTEN, VATTEN! Några slet sig i håret; andra gnisslade med tänderna; och några beto sig i armar och händer. Det är omöjligt för mig att beskriva denna syn.

En av dem, jag kände, var en ung man, en av mina gamla skolkamrater. Hans mor var min söndagsskollärarinna och vi trodde alla, att hon var en kristen. Han reste sig upp och sade:

"Mamma är här också."

Vid denna tid visste jag inte något om, att de skulle vara döda, men sedan fick jag veta, att båda hade döatts i en bilolycka. Där var det också andra, om vilka jag visste, att de levat, i öppen synd. Där var en kvinna som utstötte eder, och när hon såg, att det inte hjälpte, jämrade hon sig och sade: 'Det brukade lätta mitt

sinne, men det gör det inte längre.' En annan, som stod intill, sade: 'Vi fingo ju ändå välja'. Men kvinnan svarade:

'Nej, det var just det vi inte fingo!' PREDIKANTERNA TALADE INTE OM FÖR OSS, HUR FRUKTANSVÄRT HELVETET ÄR.

De talade om för oss, huru himmelen är, men jag tyckte, att jag hade roligt nog på jorden. Om de hade talat om helvetet och sagt, hur det är, skulle jag kanske inte ha kommit hit.

En annan tog upp eld med händerna och fyllde munnen därmed och stönade av smärta och blåste eld från munnen fyra à fem fot långt, och elden kom på så nära håll, att jag kände hettan. Därpå ropade hon: 'VATTEN! VATTEN!' Men ingen gav henne något.

Därpå sade min följeslagare: 'Vill du gå längre?' och jag sade: 'Nej, jag vill gå tillbaka. Jag vill aldrig mera se detta fasaväckande pino- rum!' När jag tänker på det elände och lidande, jag då fick se i helvetet, ryser det i mig. Nej, ingen kan göra sig en föreställning om huru fruktansvärt helvetet är. Jag tyckte att jag själv utstod kval, då jag såg helvetet. Men om en stund hade jag åter lugnat mig. Det var som om jag hade fallit i sömn och någon väckt mig sägande: 'Känner du mig?' Jag såg på honom och sade: 'Ja, ja!' Därpå lyfte han upp sina händer och jag såg de förfärliga ärren efter spikarna, som hade drivits genom hans händer, och då var jag säker på att det var min Frälsare. Därpå log han så underbart ljuvligt mot mig och tog min hand i sina och sade: 'Kom med mig!'

Helvetesskriften kan rekvireras, upplyses det, från Ivar Johansson, BL 6042, 543 00 Tibro, och den är tryckt av Tryckcentralen i Örebro.

En annan, mindre skrift om helvetet var också med. Den är utgiven av Förlaget Filadelfia, Stockholm 6.

Citat:

"Strax efteråt dog hennes bror. Han hade varit en fritänkareagitor och sålt sin själ åt Satan. Hans dödskamp hade varit fruktansvärd. Ingen vågade vistas i sjukrummet. Han ropade i förtvivlan så mycket han orkade: 'Jag ser helvetets portar öppna. Finns här ingen, som kan rädda mig från helvetet.'

Därefter lyfte han upp sina händer liksom en drunknande för att få något att hålla i. Och så ropade han: 'Kan ingen hjälpa mig, jag går förlorad, jag går till helvetet.'

Dödskampen varade över en timma, och hela tiden skrek och ropade han på hjälp.

Men det var ingen som kunde hjälpa honom. Han hade haft sina tillfällen till frälsning men förkastat dem, och nu gick han förlorad."

Djävuls- och helvetstron är inte utrotad ur statsreligionen, det är tydligt.

Det vore bra att få veta vad pastorer inom bl. a. missionsförbundet och pingströrelsen säger om framställningar av det här slaget. Vill de bidra till att rensa upp i floran av obskyra religiösa skrifter? Är de beredda upplysa sina församlingar om att den Gud som de tror är allgod och allsmäktig inte kan ha djävul-ska egenskaper?

NICAPS MENING

I augustinumret av den amerikanska tidskriften UFO Investigator har den privata UFO-undersökningsorganisationen NICAP sammanfattat sin syn på UFO-problemet. Vi citerar en del av texten:

"Vad är UFOs för någonting?"

Fastän man har kunnat visa att många UFO-rapporter kan förklaras på konventionellt sätt, är det NICAPs mening att det finns ett stort antal oförklarade fall, där en vetenskaplig undersökning är motiverad. De oförklarade rapporterna kan återspegla olika händelser utan inbördes samband, eller också kan det vara fråga om ett enda slags fenomen. För att nå fram till en förståelse av vad det verkligen rör sig om, är det enligt NICAPs bedömning nödvändigt att fortsätta ett aktivt forskningsprogram med accepterade vetenskapliga metoder.

Är UFOs utomjordiska farkoster?"

Många rapporter om UFOs antyder att intelligent kontrollerade farkoster av icke-jordiskt ursprung opererar i jordens luftrum. Fastän inga undersökningar som gjorts av NICAP bevisar detta, pekar ändå mycket på det som en plausibel teori, och NICAP anser att den teorin förtjänar ett allvarligt vetenskapligt beaktande.

Varför bör UFOs undersökas?

Vetenskapen har skyldighet, anser vi, att undersöka allt som kan bidra till en bättre förståelse av detta förbluffande och viktiga fenomen. Förutom att man vill finna svaret på frågan vad UFOs är, kan UFO-forskningen komma att kasta ljus över skilda slag av fysiska och mänskliga fenomen, inklusive atmosfärisk fysik, rymdforskning och psykologi. Det är svårt att förutse vilken kunskap som skulle vinnas inom de områdena, men vi anser det uppenbart att UFO-fenomenet bör utforskas på ett fördomsfritt och vetenskapligt sätt."

Om Condonrapporten säger NICAP att den innehåller skilda meningar av olika forskare som deltog i UFO-projektet och att alla inte överensstämmer. Den bedömning som görs i rapportens första del och som slutar med en rekommendation att nedlägga all UFO-forskning, är professor Condons egen och har inget stöd i beskrivningen av fallen i rapporten i övrigt.

(Källa: UFO Investigator, NICAP, 3535 University Blvd. West, Suite 23, Kensington, Maryland 20795, USA.)

NATIONAL ENQUIRERS PRIS

1972 meddelade den amerikanska tidningen National Enquirer att den skulle betala 50.000 dollar till den som kunde lämna bevis för att UFOs kommer från rymden. Efter ett års granskning av inkomna "bevis" beslöt det att inget pris skulle delas ut. Den panel av vetenskapsmän, som tidningen anlätade, kunde inte bedöma något av det lämnade materialet som bevis. Men ändå bestämde man att 5.000 dollar skulle utdelas till familjen Durel Johnson i Delphos, Kansas, för deras material.

Den 28 maj 1972, säger familjen Johnson, observerade de ett svampformat föremål som svävade över marken i närheten av deras hus. Det efterlämnade en egendomlig, lysande ring i jorden.

Familjen Johnsons anspråk på belöningen var ett av mer än tusen som gjordes. Deras material bevisar inte att det iakttagna föremålet hade utomjordiskt ursprung, men man kunde fastställa att det inte var fråga om ett naturligt fenomen.

Expertpanelen bestod av dr. James A. Harder, dr. J. Allen Hynek, dr. Robert Creegan, dr. Frank B. Salisbury och dr. R. Leo Sprinkle.

Fyra av dessa vetenskapsmän röstade för att familjen Johnson skulle få 5.000 dollar, och de betecknade fallet som ett betydande vetenskapligt mysterium — det mest förbluffande som panelen fick ta del av under den årslånga undersökningstiden. Både dr. Harder och dr. Hynek besökte platsen för händelsen.

Den egendomliga ring som föremålet efterlämnade i jorden, hade en torr, pulverlik konsistens mer än ett år efter händelsen; jorden tog inte emot vatten, och ingenting kunde växa där. En provbit undersöktes på laboratorium och förbluffade forskarna. Små, vita kristaller, som påträffades i jorden, trotsade alla analyser.

(Fram till 1 januari 1974 kan man fortfarande delta i National Enquirers tävling.)

Källa: THE A.P.R.O. BULLETIN, Tucson, Arizona, USA. — Alla medlemmar av panelen utom dr. Hynek är f. ö. knutna som konsulter till A.P.R.O.

BANDRÖSTERNA

Forts

har ställts fram för denna konferens, Teilhard de Chardins ord 'Akta dig för registrerbara kommunikationer med 'andra sidan'."

Så långt professor Bender. Privat kanske han säger något annat, men det är ganska svårt att i detta referat finna något stöd för andehypotesen. Bender framställer tydligt det dilemma som han delar med mig själv och flera andra parapsykologer: Å ena sidan kan man vara personligt fullt övertygad att livet fortsätter efter döden, å andra sidan måste man som vetenskapsman och forskare inse att det ännu inte finns några säkra bevis för detta. Svårigheterna ökas av att ordet "bevis" betyder något helt annat för en spiritualist än för en parapsykolog.

För egen del har jag hela tiden varit öppen för andehypotesen som förklaring till en del av röstfenomenen (vilket bl. a. framgår av kap. 12 i "Liv efter döden?") men jag har hittills funnit psykikinesi vara en mycket troligare och mer närliggande förklaring. Det bygger bl. a. på egna erfarenheter av typiska psyko-kinetiska fenomen som har uppträtt i samband med inspelningsförsök. Vid ett möte med Friedrich Jürgenson nyligen fick jag dock lyssna till åtskilliga inspelningar som jag finner mycket svåra att förklara med psykikinesi. Kanske ändå...

KONTAKT

Vilka vill delta i förberedelserna för en biologiskt och altruistiskt inriktad kommunitet, som frö och grogrund för ett mänskligare samhälle? Teoretiker och praktiker, fantasi- och viljemänniskor, alla är välkomna till ett förutsättningslöst samspel och tankeutbyte.

Telefon 0755/188 76.

VARLDENS ANDE

Forts

nighet, en del av vår barnslighet.

Vi har nyss börjat lägga bort vår vidskepliga vördnad för de gamla övertrons skrifter — och en vetenskaplig utveckling har satt fart, som kan göra oss till herrar över den yttre naturen. I detta läge är det nödvändigt att mänskligheten inte glömmet det inre livet. Vår färd går mot perfektion i en avlägsen framtid: det är yttre perfektion genom vetenskap, teknik och politik. Men den yttre fullkomningen kan inte vinnas utan en utveckling av den inre människan. Utvecklingen av "hjärtat" bör vara all grundläggande undervisnings främsta syfte. Ty utan den blir vårt tekniska samhälle en skräckvärld, om vi överhuvud taget kan överleva.

Och hjärtat är inte ovilligt. Det svarar lätt på goda impulser. Och varje människa, vars "kärleksliv" — i andlig mening — är väl utbildat, är en välsignelse för sin omvärld. Men den människa, vars hjärta är förkrympt, är en förbannelse för världen. Det gäller således att sätta hjärtat i centrum för utbildningen av mänskliga karaktärer. Hjärtats liv är den nödvändiga grunden för framtidens samhälle.

SM

VATTUMANNEN

Bokhandel och postorder.

Affär i Stockholm: Tegnérsgatan 43 A tel. 08/11 48 36

Affär i Uppsala: Svartbäcksgatan 22 tel. 018/10 61 90

Beställ vår katalog med den nya tids-älderns litteratur:

meditation, yoga, astrologi, skivor, af-fischer, rökelse från

VATTUMANNEN

Box 2083

750 02 Uppsala 2

BOKRECENSIONER

TROËNGS NYA BOK — EN VÄLKOMMEN UTMANING

Det finns en spekulativ litteraturgenre som har fått alltför anhängare under årens lopp och som dessutom har blivit alltmer vetenskaplig. Mest känd har — i viss mån orättvist, eftersom andra har sagt samma saker i olika sammanhang långt tidigare — Erich von Däniken blivit. Men han är inte speciellt vetenskaplig. Han är hopsamlaren av spännande material, som han — ofta slarvigt, som vad beträffar hans antydningar om tefats-avbildningar i den skånska Kiviksgraven — öser över oss i bok efter bok. En hel del av det han för fram är lika vagt, annat måste genast avfärdas som tämligen orimligt. Men det återstår ändock synpunkter och fakta, inte minst bildfakta, som är beaktansvärda och tänkvärda.

von Däniken är som sagt inte den ende. Men han har haft turen att komma med sina böcker när marken var väl beredd och tiden mogen för spekulativ litteratur. Överste James Churchward, Immanuel Velikovsky, Jürgen Spanuth, Pauwels/Bergier, Ignatius Donnelly, Abbé Brasseur, Augustus Le Plongeon är andra namn i sammanhanget, och det är intressant att konstatera att vi har en svensk tradition på området med tämligen god spännvidd.

Mest seriös i detta avseende, men med infallsvinklar mot det spekulativa, är nog René Malaises *Atlantis — en geologisk verklighet* (1950) som utifrån professor Nils Hjalmar Odhners konstruktionsteori från början av 1930-talet tar upp Atlantis-frågan och sätter den i samband med bronsåldern i Skandinavien. Sedan har vi naturligtvis Henry Kjellson, vidare N. O. Bergquist och den svensk-amerikanske Churchward-specialisten Hans Stefan Santesson. Örtenheim bör kanske också nämnas, liksom flygjournalisten Britt Rengheden, som för en del år sedan, innan hon flyttade till Danmark för gott, gjorde en uppmärksammat artikelserie i Kvällsposten om Mu-folket, tefat och forntida teknik. Och vi har Ivan Troëng, som redan 1964 kom med skriften *Kulturer före istiden*. Nu återkommer han med *Hur månen föddes för 11.800 år sedan* (Larson, kr. 39:—) en uppföljning av *Kulturer före istiden* och en bok som knappast kan lämna den intresserade oberörd. Även om man i många avseenden ifrågasätter de slutsatser som Troëng drar, kan man inte ignorera en rad av de fakta han drar fram — antingen han nu häm-

tat dem från andra spekulativa författare, vilket han då i allmänhet föredömligt redovisar, eller han själv har dragit fram dem.

Jag vill emellertid poängtera en klar brist i sammanhanget vad beträffar överste James Churchward. Churchward skrev under åren 1870—1935 böckerna om Mu, vilka i dag kan köpas i fem billiga paperback-volymer från USA (*The Lost Continent of Mu, The Children of Mu, The Sacred Symbols of Mu, The Cosmic Forces of Mu* och *The Second Book of the Cosmic Forces of Mu*. Nämnas kan också Tony Earlls bok *Mu revealed* från år 1970 med nya arkeologiska fynd, som uppges belysa Mus supercivilisation). Enligt Churchward var Mu en kontinent i Stilla havet, som genom en serie naturkatastrofer gick under och sjönk. Från Mu koloniserades resten av världen, inklusive Atlantis i Atlanten, som senare gick samma öde till mötes som moderlandet Mu. Troëng hänvisar i flera sammanhang till Churchward, bland annat till hans tibetanska karta över Sydamerika, men det beklagliga är att ingen annan än Churchward själv tycks ha sett denna — och andra — stentavlor, som Churchward själv flitigt hänvisar till, tolkar och publicerar avskrifter av.

Nu gäller detta dock inte allt källmaterial som Churchward hänvisar till. Både *Den egyptiska dödsboken* och *Troano-manuskriptet* existerar. Men i det sammanhanget kommer andra kritiska synpunkter in i bilden. Man kan inte ta Churchwards ord för givet att dessa dokument handlar om Mu och dess undergång. Det är en teori. E. A. Wallis Budge, som översatt *Dödsboken* har en annan tolkning, som t. ex. Santesson redovisar men som inte återfinns hos Troëng. Och vad beträffar *Troano-manuskriptet*, så har just Santesson i sin kritiska framställning *Understanding Mu* (Paperback, New York 1970) påpekat att där Abbé Brasseur i en avhandling om Maya-språket år 1869 och Auguste Le Plongeon i skrifterna *Queen Mío and the Egyptian Sphinx* (New York 1900) och *Sacred Mysteries Among the Mayas and the Quinchés* (New York 1909) tolkar *Troano-manuskriptet*, som en beskrivning av Atlantis' undergång, har Churchward tämligen fördömsfritt bara ersatt Atlantis med Mu.

Troëng redovisar inte detta, utan konstaterar kort och gott: »I det mexikanska Troano-manuskriptet finns en föga upp-

märksammad uppgift om den stora katastrofen. Den säger att en stor kontinent, Mu, som låg i Stilla Havet och hade en befolkning på cirka 64 miljoner människor, försvann i en katastrof som varade i en dag och en natt cirka 9650 f. Kr.» Den som läser Troëng utan att ha tillgång till Abbé Brasseurs eller Le Plongeon förvisso mycket svåråtkomliga skrifter, kan inte självständigt bedöma värdet av Troëngs påståenden, om de inte har tillgång till Santessons bok, där detta i alla fall antyds. (Samuel Weiser i New York, världens mest välsorterade bokhandel i sammanhanget, har inte haft Le Plongeon böcker antikvariskt på många år, men *Queen Mío*... ska ges ut av Steiner-books.)

Bortsett från detta går det emellertid inte att komma ifrån att Troëngs bok är en utmaning med flera frontavsnitt. Personligen finner jag hans påståenden i långa avseenden bättre underbyggda än t. ex. von Dänikens. Även om det underlag i form av fynd, myter och forskningsresultat som finns, räcker till för teorier av detta slag, så är det trots allt så illa ställt med grundläggande fakta, att varje ny konkret uppgift, som kan visas upp är synnerligen välkommen.

Det är väl kanske därför att det är så konkret som det Kjellson-inspirerade avsnittet »Forntida teknik — försvunna kulturer» känns mest angeläget, mest eggande. Jag noterar som mycket positivt att Troëng valt två andra illustrationer från Dendera-templet än den han återgav på sidan 37 i *Kulturer före istiden*. De inskriptioner som det här är frågan om, är mycket svåra att komma förbi även för en skeptiskt inställd person. Bilderna i sig själv antyder påtagligt förekomsten av elektricitet hos de gamla egyptierna. Översättning av de beledsagande hieroglyferna tycks understödja en sådan tolkning. Det finns ytterligare en mängd inskriptioner av detta häpnadsväckande slag i Dendera-templet. Tyvärr ligger de dolda i dammiga luntor på bibliotek runt om i världen. De borde vid tillfälle sammanställas och kommenteras av någon spekulativt inriktad person.

I samma kapitel hos Troëng uppvisas en teckning av den modell av ett 2000 år gammalt babyloniskt el-batteri som mot slutet av 30-talet hittades i en kulle vid Khujut Rabu i Irak. Modellen, som efter originalet gjordes av en tekniker vid General Electric Company, fungerade per-

fekt. Vem som helst kan själv göra ett likadant batteri. Det finns beskrivet hos Troëng.

I samma avsnitt redovisar Troëng utdrag ur gamla skrifter, utdrag som förstås bäst om man förutsätter kunskaper som enligt vedertagna begrepp inte borde ha existerat i det förflutna.

Detta är det mest konkreta avsnittet i Troëngs bok, vilket inte hindrar att man gärna vill tro författaren när han t. ex. tolkar gamla myter om världsormar, midgårdssormar, fenrisulvar och liknande himlafenomen, som finns strödda över hela världen, som de folkliga återberättelserna av en naturkatastrof, som utspelet sig på himlavalvet. Huruvida detta skulle ha skett för just 11.800 år sedan och månen då slets loss från jorden, lämnande kvar ett hål som blev Stilla havet, har jag ingen möjlighet att bedöma.

För att återkomma till kapitlet om förekomsten av elektriska apparater av skilda slag i det förflutna, så har Frede Melhedegård år 1972 kommit ut med boken *Tut-Ank-Amon er vågnet* (Eget forlag, Danmark) i vilken han, dock mindre övertygande än Kjellson och Troëng, tar upp synpunkter på förekomsten av liknande fenomen i det gamla Egypten, vilket härmed nämns för dem som är intresserade av detta fascinerande ämne. Litteratur på området växer ju inte direkt på träd.

Troëngs bok innehåller emellertid mängder av synpunkter på många intressanta frågor. Den är kritisk mot den etablerade vetenskapens ståndpunkter och den bör också läsas kritiskt. Att det är en av de mer nyttiga böckerna som publiceras under år 1973, tar jag för givet. Den ger anledning till eftertanke. Den kan inspirera andra till fortsatta forskning på alla de områden som berörs: geologin, historien, mytologin, Atlantis, Mu etc. Den spekulativa litteraturen och forskningen kan gå djärvare fram än den mer stelbenta akademiska forskningen. Däri ligger svagheten — men framför allt dess styrka.

Bertil Falk

KJELLSONS BÖCKER

I Sökaren nr 6, 1972, beklagade jag att Henry Kjellsons böcker var utgångna från förlaget och svåra att anskaffa antikvariskt. Nu är den bristen reparerad. Nybloms förlag, Uppsala, har gett ut en tredje upplaga av Forntidens teknik. I slutet av oktober väntas också en ny upplaga av Försvunnen teknik föreligga.

Henry Kjellson (1891—1962) var flygdirektör och konstruerade flera flygplans typer, kompetensförklarad till professur vid Tekniska högskolan och ansedd som en mycket seriös forskare. Han fick den

brittiska imperieorden för bedriften att av tusentals splittrade fragment kunna rekonstruera den första tyska V-bomben.

I sina böcker lägger han fram mängder av fakta och indicier som tyder på att sedan flera tusen år försvunna kulturer mycket väl kan ha stått på högre nivå än vår egen. Detta baserar han på grundliga studier av gamla källskrifter, däribland bibeln, och stöder sig också på uppgifter från många forskare, främst egyptologer.

Som helhet blir det en grundlig inventering av en mängd olösta forntidsgåtor och många skarpsinniga kommentarer av teknisk natur kring dessa. Cheops-pyramiden behandlas grundligt och även Dendera-templet beskrivs i båda böckerna.

Den paradoxala situationen har uppstått att ju mer vår egen vetenskap går framåt, desto mer förstår vi av forntiden. Ett typexempel på detta är de tolkningar franske egyptologen Mariette i slutet av 1800-talet förgäves försökte göra av bilder och texter i Dendera-templet.

— Gåtfullt, den egentliga innebörden undgår oss, en bisarr representation — så lyder några av hans omdömen.

— Vilken stor glödlampa! säger ett barn i dag. Det tycks faktiskt vara glödlampor, kablar, batterier, isolatorer, skyddsdräkter, åskledare m m som avbildas i detta uråldriga tempel.

Trots att böckerna skrevs för så länge sedan — den tredje och sista, Mellan fantasi och verklighet, kom 1957 — är de inte på något sätt föråldrade, tvärtom framstår Kjellsons idéer som högaktuella. Han var långt före sin tid med dessa tankar.

I den kompletterande Försvunnen teknik, som delvis är en reseskildring, beskrivs också så underliga företeelser som hur tibetanerna lyfter stenblock med ljudvågor. Försök till teknisk förklaring av detta finns också.

Tolkningen av vad man kan misstänka är tekniska beskrivningar i Gamla testamentet fortsätter. Ett helt kapitel ägnas åt den av ingenjör Millén i boken På rätta vägar omnämnde dr Valter Juvelius i Finland, som upptäckt ett chiffer av egenomligt innehåll i bibeln, nämligen var förbundsarken finns förvarad i Jerusalemlen och hur man kan nå den.

Kjellsons tredje bok, Mellan fantasi och verklighet, finns faktiskt kvar på förlaget i mycket begränsad upplaga. I denna framlägger han sina idéer kring livet i naturen, förklarar sig vara icke-darwinist och är skeptisk mot mimicryteorin. Tankar om miljön och självdestruktionen tog han upp redan vid denna tidpunkt.

Syftet med boken är inte att varna, säger han. Det finns säkert en övervakande gudoms plan i det hela. Han citerar ur Bruce Bartons bok Vad skall en nutids-människa tro:

Eftersom ingen kan bevisa om det existerar en Gud eller ej, så har var och en ibland oss rätt att tro på det antagande som minst strider mot hans eget förnuft. För min egen begränsade uppfattning är Gud ofattbar. Men ett universum som kommit till av en slump är för mig ännu mer otänkbart.

Att någon enstaka sakuppgift förändrats sedan boken skrevs (människan har enligt senaste forskningsrön 46 i st f 48 kromosomer, vilket annars är det vanliga bland däggdjur) förringar inte som helhet bokens värde som förmedlare av hur en sökande tekniker kan betrakta delar av djur- och växtlivet.

Bertil Nilsson

GUD I MÄNSKLIG GESTALT?

Hinduismen begränsar inte Guds inkarnation (förkroppsligande) till en viss period eller tid. Samma Gud kommer åter och åter till jorden och visar då själv, hur andligt liv skall levas. Det kan vara svårt för människor att känna igen Gud, när han visar sig i mänsklig gestalt. Det ser ut som om han vore ett offer för hunger och törst, pina och sjukdom. Han antar själv något av människornas ofullkomlighet. Han ber, mediterar och tuktat sig själv för att kunna lyfta mayas slöja, som han själv har påtagit sig. Han tränger slutligen igenom slöjan och blir fullt medveten om sitt gudomliga väsen. Men även då fortsätter han att utöva sin inre tuktan som exempel för andra, medan stillheten, glädjen och styrkan hos honom också talar sitt tydliga språk.

Både hos Ramakrishna och hans hustru Sarada Devi, även kallad Sri Ma, har man tyckt sig finna ett sådant gudomligt väsen. De betraktas båda av sina anhängare som gudomliga inkarnationer. Deras lärjungar såg i Ramakrishna förkroppsligandet av den högsta gudomen, Brahman, som är varande, medvetande och sällhet, och Sri Ma betraktade de som en inkarnation av den Brahmans kraft eller energi, som kallas Sakti eller världsaltets gudomliga Moder. Ramakrishna, ansåg många, däribland hans hustru Sri Ma, hade tagit mänsklig gestalt för att visa en väg till Gud genom försakelse och fullständig självuppgivelse och för att framhålla de olika religionernas samstämmighet och likvärdighet. Han utövade olika religioner — hinduism, islam, kristendom — och fann att de alla ledde honom till samma upplevelse av Gud. Efter en lång period av ensamhet, meditation och bön levde han sedan i ständig sällhet eller gudomlig hänryckning. Sri Ma förkroppsligar Gud som moder. Hennes innersta väsen var tålmod och mildhet. Hennes uppgift var att fullfölja Ramakrishnas verk.

Sri Ramkarishna och Sri Ma gav tillsammans med Ramakrishnas mest framträdande lärjunge, Swami Vivekananda, upphov till Ramakrishnaorden, som instiftades 1897. Ramakrishnarörelsen är starkt förankrad i Vedantas filosofi, så som den kom till uttryck i Ramakrishnas liv. Dess mål är att hjälpa människor att uppleva Gud. Men man vill också osjälviskt tjäna människor, oberoende av vilken kast eller trosriktning de tillhör, genom att upprätta skolor, sjukhus o.s.v. Ramakrishnaorden har nu spritts över världen. I Indien och närliggande asiatiska länder finns över hundra centra, i USA och Sydamerika tolv. I Europa finns »Centre Vedantique Ramakrishna», som ligger i Greta i Frankrike, och »Ramakrishna Vedanta Center» i London.

Swami Nikhilananda, som är grundare och ledare för Ramakrishna-Vivekananda Center i New York, har ägnat var och en av Ramakrishnarörelsens tre förgrundsfigurer en egen levnadsteckning. Dessa böcker har översatts till svenska i sammandrag av Astrid Setterwall-Ångström och utgivits på förlaget Proprius med förord av Hjalmar Sundén under följande titlar: Ramakrishnas samtal upptecknade av »M» (1969), Swami Vivekananda, Ingivelsens ord (1971), Sri Ma, Ramakrishnas hustru (1973). Alla tre böckerna är i anmälares tycke lika vackra, lika läsvärda och inspirerande. Men här skall endast den sist publicerade levnadsteckningen »Sri Ma» behandlas.

Sarada Devi föddes år 1853 i en fattig brahminfamilj i den lilla byn Jayrambati i Bengalen, belägen omkring tio svenska mil nordväst om Kalkutta. Hon lärde sig så småningom att läsa men aldrig att skriva. Hon lärde känna Indiens andliga kultur genom vandrande tiggarmunkars sånger, och vid de religiösa festerna i byn såg hon dramatiska scener framföras från hinduiska sagor och berättelser. Men det var Sri Ramakrishna, som blev hennes egentliga läromästare. Hon blev gift med honom, när hon själv var 5 år och han 23. Vid 14 års ålder levde Sarada Devi under 6 månader för första gången under samma tak som Ramakrishna i Kamar-pukur och fick då en aning om hans personlighet. Han vann hennes förtroende med en kärlek, som inte hade något världsligt i sig. Han framhöll för henne sitt eget liv i fullkomligt avstående från världen och talade ofta i timmar med Sarada och hennes vänner om andliga ting och om sina egna inre erfarenheter. Hans inre glädje gjorde ett djupt intryck på Sarada. Hon säger själv: »På den tiden kände jag det alltid, som om en skål av sällhet stod i mitt hjärta. Det går inte att beskriva denna gudomliga allt uppfyllande glädje.» Sarada Devi återvände sedan till sitt hem i Jayrambati och först efter fyra år av tålmodig väntan begav

hon sig åter till Ramakrishna och lämna- de honom sedan aldrig mer. Ramakrishna hade av sagt sig världen och därmed också den kroppsliga kärleken, och Sarada Devi accepterade detta. Deras kärlek var fri från begär. Sarada betraktade Ramakrishna både som sin make och som Gud. Att tjäna honom var för henne att dyrka Gud. Hon tjänade honom tyst och tålmodigt och med stor glädje. Hon lagade hans mat och bar den till honom, när inte antalet av manliga lärjungar omkring honom var för stort. Hennes bostad var fuktig och obekväm, hennes dag full av husliga sysslor, av meditation och bön. Ramakrishna utbildade henne till den särskilda uppgiften som hon hade, att visa Gud som moder. När hon sörjde över att hon själv inte hade några barn, tröstade han henne med att så många skulle komma att kalla henne mor, att det skulle bli svårt för henne att se efter dem alla.

Så skedde också. Efter Ramakrishnas död levde Sri Ma i 11 år tillbakadraget och obemärkt med sina syskons familjer i Jayrambati under hårt arbete och tyngd av många bekymmer. Under den näst följande elvaårsperioden började människor höra talas om henne och hon initierade några få lärjungar. Under den tredje perioden 1909—1920 trängdes skaror omkring henne för att få hennes välsignelse. Hon lät sin kärlek lysa över alla. Hon skrev inga böcker. Hon talade inte till någon publik. Hon gjorde ingenting för att dra människor till sig. De kom ändå. Hon initierade dem från sin sjuksäng, på vägar och järnvägsplattformar och ute i ha- gar under träden. De framställde alla slags krav på henne. Hon hade knappast and- rum ens när hon som bäst behövde det. Men om ingen kom, kunde hon säga: »Ingen har kommit. Det tycks som om denna dagen gått förgäves förbi.»

Man kunde lära sig genom umgänget med Sri Ma, att religion är något ljuv- ligt, naturligt och glädjefyllt, som kan genomsyra den mödosammaste arbetsdag. Hon levde i fattigdom och i ständig om- sorg om sina släktingar och lärjungar ett hårt och slitsamt liv. Men varje morgon steg hon upp klockan 2 eller 3 för att meditera och be i ensamhet. För på sam- ma sätt som man känner doften av en blomma, när man håller den i handen el- ler lukten av sandelträ, när man gnider det mot en sten, blir man till sist andligt vaken genom att ständigt tänka på Gud, lärde Sri Ma. Och detta leder förr eller senare till ett fullständigt överlämnande. Detta människans överlämnande av sig själv och allt som är hennes eget betyder tillintetgörande av en skenbar individua- litet och gör henne till en kanal för styr- ka, visdom och gudomlig storhet. Den svaghet som kommer från känslan av av- skildhet försvinner. Den stora kraft som den heliga människan äger, kommer från

självuppgivelse.

Man må tänka och tro vad man vill och kan om Sri Ma som en inkarnation av den gudomliga Modern. Boken om hen- nes liv och om hennes tankevärld ger läsaren, som Hjalmar Sundén skriver i förordet, en djup inblick i hinduisk from- het. Den som söker en livsfilosofi och en gudsbild kan ha mycket att hämta här. Sri Ma betonar nödvändigheten av regel- bunden övning i meditation och försä- kelse, av inre disciplin. Livets mål är att uppleva Gud. Hur man upplever Honom beror på hur stark ens känsla för Ho- nom är.

Var och en kan nå Gud genom sin egen religion. Det som Ramakrishna och Sri Ma visar upp och ständigt pekar på är intensiteten i sökandet, ihärdigheten, in- levelsen, försakelsen av världens lockel- ser och till slut den fullkomliga överlä- telsen, som leder till glädje, ja till sällhet i Gud.

Birgit Cars

YOGA-JONSON I BOKFORM

Vår göteborgske vän och frifräsande yoga-lärare Bert Jonson har nu kommit ut i bok. Yoga, meditation, rein- karnation heter varket som har Zin- dermans som förläggare. Jonson börjar med att i text och bild beskriva ett 20-tal yogaövningar och övergår sedan till att i korta kapitel informera om kost, fasta, biodynamisk odling, meditation, parapsy- kologi, Rudolf Steiner, Martinus m. m.

Citat:

”Hatha yoga... är ett genialt psyko-fy- siskt system av olika kropps-, avspän- nings- och andningsövningar, vilka lägger grund för och understödjer den mentala processen under Raja yogans meditati- oner.”

Bokens förtjänst kan ligga i att den kan stimulera trevande, sökande människor med en latent andlig längtan att börja studera en del av de ämnen som behand- las i den. ”Den vill... ge anvisningar om levnadskonst i vardagen med yogans tid- lösa och universella meditationssystem som bas”, skriver Bert i förordet. En för- teckning över ”kvalitativ litteratur” finns också på ett par sidor i slutet, och där har, minsann, också Sökaren fått plats.

Yoga-Jonson är alltså inte bara en kil- le som står på huvet, spänner bukmusk- lerna etc., utan han har också en stark andlig, idealistisk inriktning och för fram åtskilligt av det som människorna i dag behöver för att höja den kulturella nivån. Tyvärr saknar man i framställningen helt och hållet Berts karakteristiska språk, där han på ett personligt, char- migt, uttrycksfullt sätt misshandlar sven- skan. Språkbehandlingen är så normal att även en korrekt svensklärare skulle nicka i samförstånd.

SM

BREV

Jag skulle vilje be Sökarens läsare om hjälp med en sak, nämligen att få reda på vad ”VEMYSS CABINET” är eller har va- rit för något.

För drygt ett år sedan vaknade jag en morgon av att jag tydligt sett VEMYSS CABINET med stora bokstäver i dröm- men. Jag såg det hur tydligt som helst och skrev genast upp namnet. Eftersom jag höll på och forskade i mitt ev. tidigare liv, så tog jag naturligtvis för givet att detta var ett tecken; något som var viktigt för mig att minnas.

Cabinet stavades med C i drömmen. Jag hade aldrig, vad jag kan erinra mig, hört detta förut — i varje fall inte i detta liv. Till slut hittade jag en amiral Vemyss, som tjänstgjort under första världskriget. Jag hittade även ett Vemyss Bay i södra Scotland. Men Vemyss Cabinet verkar omöjligt att finna. Kanske amiral Vemyss hade något kabinetttrum? Eller någon an- nan Vemyss? En medial väninna hörde Vemyss Cabinet uttalas med en släpig amerikansk dialekt. Ett amerikanskt par jag träffat trodde Vemyss Cabinet låg i Frankrike. Så jag har inte fått någon klar- het i det. Undrar nu om någon av Söka- rens läsare kan ge mig en ledtråd?

Jag skulle också gärna vilja veta vad ”Fatimas tredje hemlighet” är för något och vad som står i den.

Berit-Anita Broström
Nytorgsgatan 7 C, 4 tr.,
694 00 HALLSBERG

ATT SÖKA OCH INTE FINNA

Har man en religionstillhörighet, följer väl därav att man, uttalat eller under- medvetet, tror sig besitta ett visst, seriöst skydd genom denna »försäkring». Slent- rian och brist på andligt engagemang gör att många människors liv förflyter i den- na skenbart trygga tillvaro. De lever och dör utan att ha behövt konfronteras med det andliga livets djupare problem. Andra åter tycks vara tillämnade en smärtsam om än hälsosam upptäckt av skrämman- de och till synes helt oförklarliga sidor i vad de trodde vara en livssyn, vars upp- höjdhet ej ens kunnat ifrågasättas. Det händer att deras rop dör bort i natten utan minsta gensvar.

Han satt framför mig, betryckt och öd- mjuk, tacksam att få öppna sitt hjärta, framlägga sitt livs tragedi. — Mitt liv har väl förflutit som de flestas. Redbart har jag strävat, haft en viss framgång i detta livets angelägenheter och min attityd har följdriktigt varit att »jag gör rätt för mig och är inte sämre än andra». En domine- rande ambition ville jag särskilt räkna mig till förtjänst: min stora kärlek till

min Far och min ärliga önskan att hjälpa och bistå honom på hans ålders dar. Far, som så länge levat ensam därhemma! Jag glädde mig åt att efter uppnådd pen- sionsålder få återbördas till hembygden, leva tillsammans med Far och lätta ål- derns börda för honom. — Hur blev det i verkligheten? Vi hade det gott med var- andra i några år. Men med Fars tilltagan- de ålder och allt större behov av om- vårdnad inställde sig problemen. En ond makt viskade i mitt öra: inte kan du en- sam ansvara för Den Gamles skötsel. För honom finns andra vårdmöjligheter, bätt- re än vad du kan ge, och för övrigt har du ingen skyldighet att slita ut dig på äldre dar... Så svek jag det bästa inom mig, förrådade själva kärlekens idé — och Far överantvårdades åt vad som så vac- kert kallas ålderdomshemmet. »Hem!» Först efteråt, när det var försent, har jag förstätt hur grymt det måste ha känts att framleva sina sista dagar på detta sätt, upprekt ur känd miljö och med främlingskapets alla manifestationer om- kring sig. Visserligen sökte jag döva mitt samvete med nästan dagliga besök hos Far — men hur skulle detta ha kunnat ersätta det tillstånd som borde varit rå- dande! Allt eftersom tiden led och Mak- terna kämpade i min själ, var jag nära besluta mig för att gottgöra min onda handling och låta Far åter få en gott hem hos mig. Men min handlingskraft var som förlamad — och Far slutade sina dagar i en ensamhet, som ej går att be- skriva. Och Skulden Var Min.

Ja, fortsatte min sagesman, det är nu detta med skuld, den skuld som är en tagg i samvetet. Jag säger till mig själv: var nu äntligen fullständigt ärlig och sök inte genom varjehanda ursäkter slingra dig undan skuldbördan! Skuld skall be- talas. För detta slag av överträdelser — och underlåtenhet — bötar man inte med timliga värden. Osökt flyr man till be- greppet Förlåtelse. Man känner att det är detta man behöver. Vem skall förlåta? Enligt kristendomen är det Gud. Jag tänkte djupt över detta, och det kunde inte undvikas att jag kom i dispyt med min gud. Hans tjänare (svenska statskyr- kans präster) sa till mig: bed Gud om förlåtelse, det är han som ska förlåta. Nej, svarade jag, det är min Far som jag är skyldig be om förlåtelse och vars förlåtelse jag längtar efter. Men hur ska Far kunna ge ett trösterikt gensvar på min bön, nu när allt är försent? Och vad hjälper det den i livet förorättade om den felande aldrig så mycket får motta Guds förlåtelse! Kan denne på andra sidan nås av så mycket som ett uns av den ånger- fulles förtvivlade bön om förlåtelse, om förlåtelse! Hur jag än bryr min hjärna kan jag inte finna att det är Gud som behöver gottgöras. Har han lidit någon skada? Eller är det måhända så att själ-

va det gudomligas idé i världsbilden blir kränkt varje gång en varelse med Guds avbild i sitt hjärta gör avsteg från vad hon vet vara det rätta? Detta är en hy- pototes och alltför abstrakt för mig att fat- ta. Jag tvingas hålla mig till den kon- kreta verkligheten att jag handlat illa och ingen hjälp kan få från det håll där man borde vänta vägledning. Jag tycker jag bjuds stenar i stället för bröd. Verklig- heten har för mig blivit en tragedi. Jag ser ingen utväg ur det sterila, andliga tillstånd som innefattas i det ödesdigra begreppet Försent, språkets förfärligaste ord.

Den betryckte slutade sin bikt med en uppfordrande fråga: finns det en Gud, vis nog att upplysa sökande sinnen på denna jord och god nog att bringa kär- lekens hälsning till dem på andra sidan?

Vem skall förlåta, och vem skall för- låtas? Finns någon som kan tråda fram och söka klarlägga denna centrala reali- tet i ett människoliv?

O, svindlande tanke: tänk om det är vi människor som borde förlåta Gud för att han så bittert komplicerat tillvaron för oss så att vi inte förstår vårt eget väsen, än mindre en högre makts age- rande i vårt liv. Tänk om guden rent av längtar efter denna förståelse och förlå- telse!

A.O.H.

HEALING!
F. S. Lind

dipl. massör o. sjukgymnast
Klostergatan 31
Örebro

Ring för tidsbeställning
019/11 33 79. Välkomna!

EN MYCKET LÄSVÄRD BOK

I ”Jordskred?” skriver Birgit Lange om det parapsykologiska fenomen- och forskningsområdet: ut-ur-kroppen- upplevelser, automatisk skrift och fall som tyder på reinkarnation.

JORDSKRED? 12:50 + moms o porto

Sökarens Förlag
Box 3063, 103 61 Stockholm 3

REINKARNATIONS-MINNEN

»Vi är kosmiska resenärer: världsaltet är vårt hem», säger Denis Lindbohm. Läs hans fascinerande bok om sina minnen av flera föregående liv!

JAGETS ELD 13:50 + moms o porto.

Sökarens Förlag
Box 3063, 103 61 Stockholm 3

SM:

KOMMUNISMEN

Politiska frågor brukar inte tas upp i denna tidskrift. Det betyder inte att jag själv ej är intresserad av politik — samhällssyn och livssyn kan ju ha samband med varandra — men politiska problem och värderingar behandlas så rikligt i bl. a. tidningar, böcker och etermedia att det knappast finns någon större anledning att — annat än tillfälligt — ta upp dem i en livsåskådningstidskrift av Sökarens karaktär.

När jag i detta nummer har en intervju med min vän Olle Wedholm, som är kommunist, betyder det inte att Sökaren nu har börjat bli politisk — ännu mindre att den tagit ställning för ett socialistiskt system. Jag delar inte Olles uppfattning om kommunismen, men samtalet med honom — som tyvärr inte kunde bli en diskussion — var för mig själv intressant och spännande. Det är också min övertygelse att det är viktigt att lyssna på och samtala med personer som har annan mening än man själv.

Givetvis är Olle Wedholm en god och ärlig idealist. Men för min del anser jag att det är en utomordentlig risk att flirta med en ideologi som kommunismen, som tagit sig förfärliga uttryck i länder där den påtvingats folket och blivit instrument för maktmissbruk och förföljelse av olikänkande. Det vore en stor tragedi om en kommunism som innebär undergång för tankefriheten och som sätter lögnen i system, kom till makten i Sverige.

Flera av våra svenska kommunister är nog i sitt hjärta demokrater och vänder sig mot en del statskriminella företeelser i Östeuropa, men genom sitt partinamn

visar de ändå att de har sina förebilder och meningsfränder i de kommunistiska diktaturstaterna.

Jag har inget emot att socialistiska experiment görs i vissa andra länder — tvärtom jag välkomnar dem, om de leds av kloka, humana människor och inte tvingas på ett folk mot dess vilja. Men tyvärr vet jag inget exempel på detta.

Som övertygad demokrat anser jag att ett folk skall utse sina styresmän genom fria, allmänna val efter en fullständigt fri opinionsbildning.

De svenska demokratiska partierna uppfattar jag som olika nyanseeringar av socialliberalism: de är alla sociala reform- och folkpartier, fast med tyngdpunkten olika placerad beroende på vilka grupper de framför allt representerar. Jag finner det riktigt att de politiska frågorna belyses både från höger, mitten och vänster. Därför behövs både moderater, liberaler, centerfolk och demokratiska socialister. Den socialdemokratiska publicisten Rickard Lindström (jag tror det var han) sa en gång att om det inte hade funnits ett högerparti, så hade man varit tvungen att skapa ett sådant. Han insåg att även de synpunkterna behövs i samhällsdebatten. Var tyngdpunkten i politiken sedan bör ligga, är inte så lätt att säga, men det existerar en betydande värdegemenskap mellan demokraterna. Om den sociala reformpolitiken finns t. ex. stor enighet. Man diskuterar blott olika utformningar och tidpunkter.

En humanistisk socialliberal demokrati tror jag för min del är den bästa samhällsordningen.

SÖKAREN

Nr 9 1973 Årgång 10

Adress: Box 3063, 103 61 Stockholm 3

Postgirokonto: 70 60 47-8

Tel: 08/69 60 27

Red o ansv utg: Sven Magnusson

Konsulter:

Roland Adlerberth

Nils-Olof Jacobson

Bo R Ståhl

PRENUMERATIONSPRISER

Helår (10 nr) 32:—

Halvår 17:—

I Norge och Danmark kan prenumeration ske med svensk postgiroanvisning.

I Finland kan inbetalning göras till Akademiska Bokhandeln, Postbox 128, 00 101 Helsingfors 10, postgiro 53 33 2. Helår kostar då 24 mk, halvår 13 mk.

Annonspriser (moms tillkommer):

Helsida 400:—, halvsida 250:—, småannonser 8:— per cm men minst 24:—. Copyright resp. förf.

Tryckt hos

LJUSDALS TRYCK AB

Ljusdal 1973

INNEHÅLL:

Pojkgurur 1

Intervju med Olle Wedholm 4

Nils-Olof Jacobson:

Bandrösterna — än en gång 7

Anagarika Vajira:

Buddhistiska betraktelser 8

Margot Lorenzon:

Djävulsdyrkan 10

Kriminalvård 12

Världens ande 13

Alf Ahlberg:

Är jag »kristen»? 14

Intervju med Åke Löfgren 16

Skeptiker i antiken 18

Eleaterna 20

SM:

Kommunismen 28